

17η Παντζουερκιώτικη Συνδιάσκεψη

Άγναντα 13 Αυγούστου 2013

σελ. 7,8,9,10

Η Ομοσπονδία Μουργκάνας όλο και ψηλότερα

σελ. 6

Οικογένεια Bylgari

Επίσκεψη στην Παραμυθιά

σελ. 12-13

«ΣΕΛΤΣΟ 2013» Εκδηλώσεις Μνήμης

σελ. 3

Τιμή στην Ηπειρώτικη Παράδοση

Τον Πέτρο Λούκα-Χαλκιά και 14 καλλιτέχνες τίμησε ο Δήμος Παγωνίου

σελ. 5

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας διοργάνωσε μνημόσυνο για τον Αντώνη Φούσσα

σελ. 11

Η Ήπειρος στον ρυθμό των Δημοτικών και Περιφερειακών εκλογών 2023

Οι δημοτικές και περιφερειακές εκλογές για το 2023 θα διενεργηθούν τον Οκτώβριο, 8 Οκτωβρίου 2023. Επαναληπτική ημερομηνία για τις δεύτερες κάλπες -όπου χρειαστούν- έχει οριστεί η αμέσως επόμενη Κυριακή, δηλαδή 15 Οκτωβρίου.

Επομένως πλησιάζει ο χρόνος και μετά την κατάθεση των υποψηφιοτήτων εντείνονται και οι προσπάθειες των υποψηφίων και ο προβληματισμός των ψηφοφόρων προκειμένου με την ψήφο τους να αναδείξουν τους καλύτερους και, ας πούμε, αξιότερους εκπροσώπους τους σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Και οι υποψήφιοι επιδίδονται σε συνεχή αγώνα προκειμένου να κοινωνήσουν το πρόγραμμά τους και τη δραστηριοποίησή τους.

Να διευκρινιστεί ότι οι νέες δημοτικές και περιφερειακές αρχές που θα προκύψουν από τις κάλπες του Οκτωβρίου θα αναλάβουν καθήκοντα την 1η Ιανουαρίου του 2024 και η πενταετής θητεία τους θα λήξει στις 31 Δεκεμβρίου του 2028. Ακόμη ότι στις επικείμενες αυτοδιοικητικές εκλογές επανέρχεται το πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα ανάδειξης των αιρετών οργάνων των δήμων, μετά την εφαρμογή κατά τις προηγούμενες αυτοδιοικητικές εκλογές της 26ης Μαΐου 2019 του εκλογικού συστήματος της απλής αναλογικής.

Από την πλευρά μας παραθέτουμε μερικά στοιχεία που δημοσιοποιήσε η Ελληνική Στατιστική στο πλαίσιο της τελευταίας απογραφής που είχε γίνει. Αφορούν τον πληθυσμό, τις ηλικίες, τις ιθαγένειες και τα νοικοκυριά.

Πραγματικά είναι συγκλονιστικά για την Ήπειρο.

Και από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι οι νέοι και τα παιδιά λιγοστεύουν ακόμη και σε σύγκριση με τα στοιχεία του 2011.

Όπως ήταν ήδη γνωστό ο πληθυσμός στην Ήπειρο μειώθηκε κατά 5% μέσα σε μία δεκαετία, όμως αυξήθηκε ο αριθμός των νοικοκυριών κατά 3% και ανέρχονται στις 132.612.

Οι κάτοικοι άνω των 80 ετών έχουν αυξηθεί κατά επτά χιλιάδες περίπου σε σχέση με τον αντίστοιχο αριθμό του 2011.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής οι ηλικιωμένοι άνω των 80 ανέρχονται στις 30.017.

Οι κάτοικοι από 70 μέχρι 79 ετών ανέρχονται σε 36.633.

Οι κάτοικοι από 60 μέχρι 69 ετών ανέρχονται σε 44.915.

Οι κάτοικοι από 50 έως 59 ετών ανέρχονται σε 44.094.

Οι κάτοικοι από 40 μέχρι 49 ετών ανέρχονται σε 44.289.

Οι κάτοικοι ηλικίας από 30 μέχρι 39 ετών ανέρχονται σε 33.727.

Οι κάτοικοι από 20 μέχρι 29 ετών είναι 31.736.

Οι κάτοικοι από 10 ετών μέχρι 19 είναι 31.736.

Τέλος τα παιδιά έως εννέα ετών είναι 24.704, περίπου πέντε χιλιάδες λιγότερα από το 2011 όπου ο πληθυσμός της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας άγγιζε τις 30 χιλιάδες.

Σημαντική είναι η μείωση στους νέους από 30 έως 39 ετών καθώς είναι λιγότεροι σε σύγκριση με το 2011 κατά δέκα χιλιάδες περίπου ενώ παραπλήσιος είναι ο αριθμός και για τους νέους από 20 μέχρι 29 ετών.

Ενδιαφέρον έχει και η σύσταση του πληθυσμού της Ηπείρου.

Το 95,4 είναι ελληνικής ιθαγένειας.

Στην Ήπειρο ωστόσο ζουν μόνιμα 14.633 κάτοικοι με ιθαγένεια άλλης χώρας.

Η συντριπτική πλειοψηφία αυτών, οι 9.093 έχουν Αλβανική ιθαγένεια, οι 1.349 Αφγανιστάν, οι 800 Πακιστάν, οι 281 Ιράκ, 244 Κύπρος, 233 Βουλγαρία, 222 Ρουμανία, 209 Γερμανία, 191 Συρία και 134 Ρωσία ενώ 1.877 προέρχονται από διάφορες άλλες χώρες.

Αξιοσημείωτο είναι ότι ο πληθυσμός των υπηκόων Αλβανίας που διαμένει στην Ήπειρο έχει μειωθεί κατά πέντε χιλιάδες σε σύγκριση με το 2011.

Από τα 132.612 νοικοκυριά σε 125.637 όλα τους τα μέλη είναι Έλληνες. Τα μεικτά νοικοκυριά ανέρχονται σε 3.858 και τα νοικοκυριά όπου όλα τα μέλη είναι αλλοδαποί είναι 3.117

Οποιοδήποτε πρόγραμμα και αν καταρτίσουν ή αν προσπαθήσουν να υλοποιήσουν πρέπει να λάβουν υπόψη αυτά τα στοιχεία για την Ήπειρο.

Ημερήσιο πανηγύρι στο Πεδίον του Άρεως

ΚΥΡΙΑΚΗ 1η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας με όνειρο και όραμα οργανώνει και φέτος Ημερήσιο Παραδοσιακό Πανηγύρι την Κυριακή 1^η Οκτωβρίου στο Πεδίον του Άρεως. Ένα πανηγύρι, «όπως παλιά...».

Ένας αληθινός χαιρετισμός στα άγια χώματα της Ηπείρου.

«Το άγιο χώμα που πατάς, τα δάσκα που διαβαίνεις τα μαύρα μάτια που κοιτάς, τ' αγέρι π' ανασαίνεις τους ποταμούς, τα κρύα νερά, τα πλάγια τ' ανθισμένα και τα βουνά μας τα ισκερά χαιρέτα κι' από μένα». Κώστας Κρυστάλλης.

«Είναι η εποχή που τα χωριά πανηγυρίζουν. Από το έμπα του καλοκαιριού ως πέρα του Σταυρού, μέσα Σεπτέμβρη, δεν περνάει βδομάδα χωρίς μια περιοχική της υπαίθρου να έχει πανηγύρι στο ένα χωριό της ή στο άλλο.

Κι αυτές τις ετίσεις, τις πάνδημες γιορτές τις χαίρονται μ' όλη την ψυχή τους οι χωριάτες. Τις καρτερούν από καιρό, τις ξέρουν απέξω, ακόμα και τα παιδιά τις καρτερούν ανυπόμονα με την ίδια και περισσότερη λαχτάρα απ' τα Χριστούγεννα. Η τοπική τους γιορτή είναι πιο καλοδεχούμενη απ' ό,τι ο Άη Βασίλης με τα δώρα για τους ανθρώπους των πόλεων.

Στα ορεινά χωριά, όπου ο χειμώνας είναι πιο βαρύς και η συγκοινωνία δύσκολη, αποφεύγουν να πανηγυρίζουν το χειμώνα. Έχουν καθιερώσει τις τοπικές γιορτές

τους από την άνοιξη και πέρα, τότε που ξαστερώνει ο ουρανός και δεν υπάρχει φόβος να χαλάσει η βροχή τις υπαίθριες συγκεντρώσεις τους γιατί βέβαια όλα τα χωριάτικα πανηγύρια γίνονται στο ύπαιθρο». Γιώργος Κατζιούλας

Κάτι έμεινε από αυτά τα πανηγύρια. Αλλού περισσότερο, αλλού λιγότερο. Τη γενική πληθυσμιακή και όχι μόνο καθίζηση των χωριών της Ηπείρου, αυτή τη θλιβερή πραγματικότητα έρχεται ο Αύγουστος να την αλλάξει.

Η επιστροφή των αποδήμων, οι επισκέψεις τουριστών που γίνονται όλο και περισσότερες και για τον ορεινό όγκο της Ηπείρου. Οι Αδελφότητες και οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι που διοργανώνουν εκδηλώσεις και πανηγύρια, που αποστέλουν πόλο έλξης. Γι' αυτό οι μέρες του Δεκαπενταύγουστου συσταθούν μια μικρή ανάσπαση για τα χωριά της Ηπείρου.

Και εδώ στην πρωτεύουσα οργανώνουμε τα πανηγύρια μας. Γιατί το πανηγύρι είναι ταυτόσημο με τον ηπειρώτη. Είναι ο καμμός, η ψυχή, τα βόσσανα, η φτώχεια, ο αγώνας, η προκοπή, οι σχέσεις, οι χαρές και οι λύπες... Κάθε τόπο, κάθε γωνιά και κάθε ηπειρώτικο απόσπιο θυμόμαστε με αγάπη εκεί όπου όχι μόνο απλά ονειρευτήκαμε, αλλά πλάσαμε και φυλλωσιές ονείρων. Κι όλα αυτά

συνυπάρχουν μαζί με την ηπειρώτικη ψυχή στα πανηγύρια.

Οι Ηπειρώτες με το τσαπί και το τραγούδι συνέθεσαν αυτόν τον πολιτισμό που περιδιαβαίνει το είναι της ελληνικής πολιτιστικής δημιουργίας και μορφοποιεί πάντες τους κοινωνούς. Μ' αυτές τις αρχές η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας διοργανώνει το φετινό πανηγύρι την 1^η Οκτωβρίου 2023 στο Πεδίον του Άρεως.

Φεστιβάλ Αραχθείου Θεάτρου 2023

Μετά από τρία χρόνια παύσης λόγω πανδημίας, πραγματοποιήθηκε ξανά φέτος με μεγάλη επιτυχία το Φεστιβάλ Αραχθείου Θεάτρου στο Παλαιοχώρι Σκούπας Άρτας από 7 έως 12 Αυγούστου.

Το φετινό Φεστιβάλ ήταν αφιερωμένο στη μνήμη του Τζουμερκιώτη λογοτέχνη **Γιώργου Κοτζιούλα**.

Την Δευτέρα 7 Αυγούστου πραγματοποιήθηκε τιμητική εκδήλωση για τον λογοτέχνη, ποιητή, πεζογράφο, δοκιμιογράφο, χρονικογράφο, συλλέκτη λαογραφικού και γλωσσολογικού υλικού, μεταφραστή, κριτικό και θεατρικό συγγραφέα **Γιώργου Κοτζιούλα**, που γεννήθηκε στην Πλατανούσα (Ραψίσιτα) Ιωαννίνων. Υπήρξε ένας πρίγκιπας στα Ελληνικά Γράμματα. Σημαντική ήταν η συνεισφορά του στην Εθνική Αντίσταση της χώρας μας, όπου κατ' αυτήν την περίοδο με το ανήσυχο πνεύμα του, έγραψε και το βιβλίο «Θέατρο στα Βουνά». Στη ζωή του πρυτάνευσε η εντιμότητα, η δικαιοσύνη και η ταπεινότητα. Για το έργο του λογοτέχνη μιλούν η φιλόλογος κυρία **Παναγιώτα Λάμπρη**, (την ομιλία της κας Λάμπρη θα δημοσιεύσουμε στο επόμενο φύλλο), ο **Χρήστος Τούμπουρος**, καθώς και ο ανειδίχτης του ποιητή **Γιώργου Κοτζιούλα**, Καθηγητής του Τμήματος Φυσικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, κύριος **Νίκος Μάνθος**.

Την εκδήλωση χαιρέτησαν με επιστολή τους ο γιος του λογοτέχνη **Κωνσταντίνος** και η εγγονή του **Ομορφιά Κοτζιούλα**. Επίσης χαιρετισμό έστειλε ο Πρόεδρος **Λευτέρης Τζόκας** και τα μέλη του Δ.Σ. της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών, όπου τόνισαν πως το όλο έργο του Κοτζιούλα δονείται από το πάθος μιας ζωής γεμάτης ιδανικά και αξίες και πως υπήρξε ο δημιουργός ο οποίος από παιδί είχε γευθεί τις χαρές του αγώνα

αλλά και τις πίκρες από τις δύσκολες στιγμές της ζωής. Το Αραχθείο Θέατρο, ως θέατρο στο βουνό, στα πλαίσια της τιμητικής εκδήλωσης αφιέρωσε στη μνήμη του λογοτέχνη το θεατρικό του έργο «Το πρόστιμο του Δασικού».

Την Τρίτη 8 Αυγούστου δόθηκε η παράσταση «**Το μεγάλο μας τσίρκο**» του Ιάκωβου Καμπανέλλη που αφορά στην εθνική περιπέτεια της χώρας μας μέσα από πολέμους και πολιτικές αναταραχές.

Την Τετάρτη 9 Αυγούστου παρουσιάστηκε η μουσικοθεατρική παράσταση «Δυσταγόνες Κονιάκ», ένα αφηγηματικό έργο που συνοδεύτηκε από ζωντανή μουσική με κιθάρες, πιάνο και τραγούδι.

Την Πέμπτη 10 Αυγούστου παρουσιάστηκε «Ο Μέγας Ιεροεξεταστής» από το ομώνυμο κεφάλαιο του έργου **Αδελφοί Καρμαζώφ** του μεγάλου συγγραφέα και διανοητή Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι.

Την Παρασκευή 11 Αυγούστου παρουσιάστηκε το βραβευμένο έργο του Ακαδημαϊκού **Χρήστου Μπουλώτη** «Η Αγάπη του Αλόγου και της Λεύκας» που είναι ένας ύμνος στη δύναμη της αγάπης.

Το Σάββατο 12 Αυγούστου παρουσιάστηκε η θεατρική παράσταση «θεόφιλος» του **Θανάση Σκρουμπέλου**, ένας φόρος τιμής στη ζωή και το έργο του λαϊκού μας

ζωγράφου που αποτύπωσε στο έργο του τον αγώνα των Ελλήνων για Ανεξαρτησία. «Η ιστορία είναι άνεμος που την καταλαβαίνεις όταν την ανασαίνεις».

Το Φεστιβάλ παρακολούθησε πολύς κόσμος από την περιοχή των Τζουμέρκων, ιδιαίτερα από την γενέτειρα του λογοτέχνη **Γιώργου Κοτζιούλα**, την Πλατανούσα. Τις εκδηλώσεις τίμησαν με την παρουσία τους ο Αντιπεριφερειάρχης Άρτας **Βασίλης Ψαθάς**, ο τέως βουλευτής Άρτας **Χρήστος Γκόκας**, οι εκπρόσωποι της Πανηπειρωτικής Ομοσπονδίας **Χρήστος Τούμπουρος** και **Αντώνης Κοντός**, ο πρόεδρος της Τζουμερκιώτικης Ομοσπονδίας **Χρήστος Γκατζόγιας** και πολλοί πρόεδροι και εκπρόσωποι κοινοτήτων και πολιτιστικών συλλόγων.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσοι με οποιονδήποτε τρόπο βοήθησαν να πραγματοποιηθούν οι φετινές εκδηλώσεις. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στο δάσκαλο κύριο **Φάνη Παπαϊωάννου**, το ζεύγος **Δώρας** και **Αθανασίου Νάκου**, τον πρόεδρο της κοινότητας Σκούπας κύριο **Κωνσταντίνο Καλλέργη** για την ευγενική εθελοντική προσφορά τους υπέρ του πολιτισμού, καθώς και τον κύριο **Θανάση Νικολό** για την οπτικοακουστική κάλυψη του αφιερώματος.

Σοφές κουβέντες από τον Βασίλη Νιτσιάκο, έναν σοφό Ηπειρώτη δάσκαλο

Διδάκτρα στα μεταπτυχιακά;

«Μόλις πληροφορήθηκα την απόφαση για καθιέρωση διδασκτρών στα μεταπτυχιακά του Πανεπιστημίου μας (Ιωαννίνων), στο οποίο μέχρι τώρα δεν υπήρχαν. Προσωπικά, παρότι σέβομαι βαθιά τους θεσμούς, δεν πρόκειται να διδάξω σε μεταπτυχιακό στο οποίο θα υπάρχουν διδασκτρα (έχω φυσικά αυτό το δικαίωμα θεσμικά και νομικά, μπορώ να διδάξω τέσσερα μαθήματα στα προπτυχιακά). Ανήκω σε αυτούς τους καθηγητές που δεν θα ήταν καθηγητές, εάν η παιδεία δεν ήταν δωρεάν. Έκανα σπουδές στο εξωτερικό με υποτροφία του κράτους (αλλιώς ούτε στα όνειρά μου).

Η συνείδησή μου δεν μου επιτρέπει να διδάσκω σε φοιτητές που πληρώνουν για να σπουδάσουν.

Σκέφτομαι όλα αυτά τα "παιδιά" από

Ο δάσκαλος Βασίλης Νιτσιάκος

τα χαμηλά οικονομικά στρώματα...

Με μεγάλη μου λύπη και πίκρα θα στερήσω τον εαυτό μου από την ηθική ικανοποίηση να διδάσκω σε μεταπτυχιακούς φοιτητές και φοιτήτριες δωρεάν, πράγμα που έκανα με αγάπη και αφοσίωση 20 χρόνια!»

25^ο Παραδοσιακό

Ηπειρώτικο Πανηγύρι στην Ηλιούπολη

Την 1^η Ιουλίου στην Πλατεία Παλαιών Πατρών Γερμανού (έναντι ΙΚΑ) στην Ηλιούπολη ο Σύλλογος Ηπειρωτών Ηλιούπολης πραγματοποίησε με μεγάλη επιτυχία το 25^ο Παραδοσιακό Ηπειρώτικο Πανηγύρι. Μετά από τη δύσκολη περίοδο του κορωνοϊού, την απομάκρυνση των ανθρώπων από τις κοινωνικές επαφές και τα πανηγύρια, πλήθος κόσμου συγκεντρώθηκε, χόρεψε και διασκέδασε με σκοπούς της Ηπείρου και όχι μόνο. Η παραδοσιακή ορχήστρα «ΛΑΛΗΤΑΔΕΣ» πλαισίωσε την εορταστική εκείνη εκδήλωση.

Το χαρετικό τμήμα του Συλλόγου Ηπειρωτών Ηλιούπολης με υπεύθυνο χοροδιδάσκαλο τον κύριο Αριστοτέλη Κατσινέλη χόρεψε χορούς από την ιδιαίτερη πατρίδα, την Ηπειρο. Συγκεκριμένα, μεπράτι Τζουμέρκων, Παδιώτικο έξι μάρμαρα, ριχτό στα τρία, άσπρα μου πουλιά, Ξενιτεμένα μου πουλιά, Τζουμέρκα μου περήφανα, άντε μωρ' μηλιά - το μαύρο το μαντίλι και στις Πάργες τον ανήφορο.

Στην εκδήλωση παρευρέθησαν ο Δήμαρχος της Ηλιούπολης, κ. Χατζηδάκης,

όλοι οι αρχηγοί των δημοτικών παρατάξεων με υποψήφιους συμβούλους τους. Εκ μέρους της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος οι κύριοι Χρήστος Τούμπουρος, εκπρόσωπος Τύπου, Παύλος Χρήστου, ταμίας και Ηλίας Χρηστάκος, μέλος Δ.Σ. Επιπλέον, πρόεδροι και εκπρόσωποι Συλλόγων Ηπειρωτών και Συλλόγων άλλων περιοχών.

Η κυρία Νάσου με τους ομιλητές, Χρήστος Τούμπουρος, Παναγιώτα Λάμπρη και Νίκος Μάνθος

Πανηπειρωτική

Όργανο της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

Κλεισθένους 15, 105 52, Αθήνα • Τηλ.: 210 3241137-3243822

• Fax: 210 324382 e-mail: info@panepirotiki.com

Facebook: Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας

• site: www.panepirotiki.com

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:

Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος-Χήτος,

Πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ από Συντακτική Επιτροπή:

Χρήστος Τούμπουρος • Γιάννης Βέλλης

• **Μαρίκα Γκόνη • Μηνάς Ζέρβας**

• **Ελένη Κοντούλη • Γιώργος Μουσαγής**

• **Κατερίνα Σχισμένου**

• **Μαρίνα Τζάκου • Ηλίας Χρηστάκος**

Φωτορεπορτάζ: **Γιάννης Βέλλης**

Συγκροτήθηκε σε σώμα το Δ.Σ. της Αδελφότητας των εν Αθήναις Σαρακατσαναίων Ηπείρου

Την Κυριακή 26/03/2023 πραγματοποιήθηκε η εκλογασπολογιστική συνέλευση του συλλόγου μας στα γραφεία της Αδελφότητάς μας και εκλέχθηκε νέο 7μελές Διοικητικό Συμβούλιο. Με ομόφωνη απόφαση συγκροτήθηκε το νέο ΔΣ ως εξής:

Πρόεδρος: **Γούλας Ευστράτιος του Θεοδώρου**, τηλ. 6972027826

Αντιπρόεδρος: **Γιαννακός Ιωάννης του Αθανασίου**, τηλ. 6974233633

Γραμματέας: **Πάσχου Έλενα του Ευαγγέλου**, τηλ. 6957468614

Ταμίας: **Βαγγελής Λάμπρος του Ναπολέοντα**

Μέλη:

Γόγολου Βασιλική του Σπυριδωνος

Γιαννακού Γεωργία του Λάμπρου

Τσουμάνης Αναστάσιος του Μιχαήλ τηλ. 6977774350

Αντιπρόσωποι Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

Τακτικά μέλη:

Βαλάκος Ελευθέριος του Γεωργίου

Γόγολου Βασιλική του Σπυριδωνος

Σαλμάς Βασίλειος του Ηλία

Αναπληρωματικό μέλος:

Πάσχου Έλενα του Ευαγγέλου

«ΣΕΛΤΣΟ 2013» - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΜΝΗΜΗΣ

Αντιπροσωπεία της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας στις εκδηλώσεις του Σέλτσου

Την Τετάρτη 23-8-2023 στην Ιερά Μονή Σέλτσου στις Πηγές Άρτας της Κοιλάδας του Αχελώου -Ιστορική έδρα του Δήμου Γ. Καραϊσκάκη- μέσα σε κλίμα συγκίνησης και σεβασμού της ιστορικής μνήμης, με μεγάλη προσέλευση προσκυνητών κορυφώθηκαν οι εκδηλώσεις «ΣΕΛΤΣΟ 2023» που διοργανώθηκαν από την Αντιπεριφέρεια Άρτας, τον Δήμο Γ. Καραϊσκάκη και την Αδελφότητα Πηγιωτών Άρτας. Η τελετή Μνήμης της θυσίας των Σουλιωτών γίνεται κάθε χρόνο στις 23 Αυγούστου, ημέρα που γιορτάζει το Μοναστήρι της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, σ' ένα μαγευτικό τοπίο που δεσπόζει το καθολικό της Ιεράς Μονής και τα προσφάτως αναστηλωμένα κελιά της. Αποτελεί την ελάχιστη υποχρέωση απόδοσης φόρου τιμής στους Ήρωες, 1250 Σουλιώτες και Ραδοβιζινοί, που έπεσαν εκεί.

Την παραμονή 22 Αυγούστου 2023 με την συμμετοχή μεγάλου αριθμού νέων και παιδιών του χωριού έγινε αγώνας θυσίας και λαμπαδηδρομία. Ακολούθησε η απονομή των επάθλων στους νικητές και στους συμμετέχοντες και παρουσιάστηκε χορευτικό δρώμενο του Συλλόγου Διασέλου.

Στις 23 Αυγούστου 2023 το πρωί, στον Ιερό χώρο της Μονής πραγματοποιήθηκε ο επίσημος εορτασμός και εκδηλώσεις μνήμης της θυσίας των Σουλιωτών παρουσία επισήμων εκπροσώπων θρησκευτικών, Πολιτικών και Στρατιωτικών Αρχών, εκπροσώπων Πολιτιστικών Συλλόγων και πλήθος προσκυνητών.

Την όλη εκδήλωση κάλυψε το τηλεοπτικό δίκτυο ART TV.

Μετά την τέλεση θείας Λειτουργίας πραγματοποιήθηκε αγιασμός, επιμνημόσυνη δέηση, και κατάθεση στεφάνων από τους επισήμους και εκπροσώπους φορέων και Αρχών.

Το Καλωσόρισμα έγινε από τον δήμαρχο του Δήμου Γ. Καραϊσκάκη, Περικλή Μίγδο. Ακολούθησε χαιρετισμός βουλευτή Άρτας-τ. υφυπουργού κ. Γιώργου Στύλιου. Επίσης του Περιφερειάρχη Ηπείρου κ. Αλέξανδρου Κακριμάνη.

Ακολούθησε ο χαιρετισμός του Προέδρου της Αδελφότητας Πηγιωτών Άρτας κ. Χρήστου Καπερώνη ο οποίος τόνισε τη σημασία της ιστορικότητας του Σέλτσου και τις ενέργειες όλων των φορέων και προσώπων για την περαιτέρω ανάδειξη αυτού του μοναδικού θρησκευτικού και Ιστορικού μνημείου. Η έκδοση Προεδρικού διατάγματος πέρυσι για την καθιέρωση της 23ης Αυγούστου ως Επίσημη εορτή του δήμου Γ. Καραϊσκάκη και ημέρας μνήμης του Ολοκαυτώματος των Σουλιωτών,

άνοιξε πλέον νέα σελίδα για το Σέλτσο.

«Επιτέλους με δικαιωματικό τρόπο παίρνει τη θέση που του αξίζει στις σελίδες δόξας των αγώνων του Ελληνικού έθνους, δίπλα στο Κούγκι, στο Ζάλογγο, στο Μεσολόγγι και στο Αρκάδι, την Αραπίτσα της Νάουσας», τόνισε ο Χρήστος Καπερώνης.

Χαιρετισμό έκανε και ο Πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος-Χίτος, Σουλιώτης και ο ίδιος στην καταγωγή, ο οποίος τόνισε το απaráμιλλο μεγαλείο της θυσίας και την αναγκαιότητα να γίνει γνωστή η θυσία των Σουλιωτών ως υπόδειγμα φιλοπατρίας και θυσίας.

Η καθιερωμένη ανάγνωση «ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΞΟΔΟΥ ΤΟΥ ΣΕΛΤΣΟΥ» του πολέμαρχου Λ. Κουτσονίκα (ήταν 4 ετών στο Σέλτσο τον Απρίλιο του 1804) έγινε από τον Γεώργιο Κουρτέσα και συγκίνησε όλους τους παρισταμένους. Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε η Τζένη Κοιλία -Ταπρατζή επικεφαλής της μείζονας Αντιπολίτευσης Δήμου Αρταίων, τ. Περιφερειακή Σύμβουλος. Με μια εξαιρετική μεστή - κατανοητή και τεκμηριωμένη ομιλία άγγιξε και συγκίνησε βαθιά όλους τους παρισταμένους, εισπράττοντας πολλά συγκαρητήρια. Μετά το πέρας της εκδήλωσης έπο τον Σύλλογο Γυναικών ΛΕΝΩ ΜΠΟΤΣΑΡΗ μοιράστηκαν στους παρισταμένους γλυκίσματα.

Ευχή όλων είναι πλέον ότι, από την επόμενη χρονιά, οι εκδηλώσεις αυτές θα αναβαθμιστούν σε επίπεδο Περιφέρειας όπως προβλέπεται από το Προεδρικό διάταγμα.39/2022. ΦΕΚ 104/Α/27-5-2022.

Ο Πρόεδρος της Π.Σ.Ε. στον χαιρετισμό του δήλωσε: «Ένα δεύτερο Ζάλογγο είναι η μάχη του Σέλτσου και η τελευταία θυσία των Σουλιωτών το 1804. Τραγικότερο ίσως,σχετικά όμως άγνωστο στο ευρύ κοινό. Βαρύ το τίμημα που πλήρωσε ο Ελληνισμός στη μάχη για την αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού. Από τους 1400 περίπου Σουλιώτες που κατέφθασαν στην Ιερά Μονή, που υπήρχε στο Σέλτσο, διασώ-

θηκαν νμόνο 65. Είναι ευχάριστο το γεγονός ότι από πέρυσι ορίστηκε με Προεδρικό Διάταγμα ως επίσημη εορτή και αργία. Και πρέπει να γίνουν γνωστά τα μνύματα. Ο ηρωικός θάνατος αντί της αιματωδής αιχμαλωσίας. Ακατάλυτα τα διδάγματα. Πατριωτική και πανανθρώπινη η διδαχή τους. Την ιστορία αυτή, την τοπική ιστορία πρέπει να την μαθαίνουν τα παιδιά μας. Η Πανηπειρωτική με κάθε τρόπο θα συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση. Η πρώτη ενέργεια έγινε με την έκδοση του έργου «Εποποιία του Σέλτσου (1804) - Αριστείδης Λαυρέντζος».

Ενδεικτικό φωτογραφικό των εκδηλώσεων

Η αντιπροσωπεία της Π.Σ.Ε. Αντώνης Κοντός, Μαρίκα Γκόνη, Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος-Χίτος

Σέλτσος, ο μέγας τόπος

Αυτός είναι ο τόπος μας, ο μικρός, ο μέγας που γεννά ανθρώπους και προκαλεί ένα Σέλτσο, την αρχή της επανάστασης στη Μεγαλόχαρη και δημιουργεί μια νέα ιστορική διάσταση στη στάχτη των ημερών μας. Αν είναι να αναβιώσουμε με γιορτές μνήμης και εορτασμούς αυτές τις στιγμές είναι, επειδή σήμερα, αν και δε στερούμαστε τον τόπο που σε κάθε του σημείο φωνάζει η ιστορία και όχι μόνο η ιστορία της επαναστατημένης Ελλάδας, αλλά και του Πύργου, της Βυζαντινής εποχής, της νεώτερης ιστορίας, τελικά διαπιστώνουμε πως λείπουν οι Άνθρωποι.

Σέλτσος, ο τόπος είναι ποτισμένος με αίμα και ένδοξη ιστορία μιας και εκεί χάθηκαν τρεις γενιές Μπυρσαράων, όταν στις 23 Απριλίου το 1804 προτίμησαν την αυτοθυσία και τον γκρεμό από την ατίμωση και σκλαβιά. Από τους 1400 περίπου Σουλιώτες που κατέφθασαν στην Ιερά Μονή που υπήρχε στο Σέλτσο διασώθηκαν μόνο 65. Το ολοκαύτωμα των Σουλιωτών στο Σέλτσο είναι η τελευταία πράξη του πρώτου μέρους του δράματος, λίγο πριν ανοίξει η αυλαία για το γενικό ξεσηκωμό των Ελλήνων και πριν αντιχτήσει στα βουνά και στους κάμπους το νέο τους σύνθημα «ελευθερία ή θάνατος». Το ολοκαύτωμα των Σουλιωτών στο Σέλτσο είναι ένας φωτεινός πίνακας καταδίκης και καταγγελίας του κατατρογμού και της βίας που πέφτει με δριμύτητα πάνω στους ταπεινούς κι ανυπεράσπιστους.

Και δε μιλάμε για πληθυσμούς, αλλά για ήρωες που περπατούν και θα περπατούν και ίσως περπατούν και σήμερα στα σκοτεινά. Για παραδείγματα που η λυματολόσση τους δεν τους έχει τυφλώσει νου και ματιά, αλλά αντιθέτως τους δείχνει τον πραγματικό δρόμο μέσα στη ζωή. Ίσως να είναι λίγοι και πλέον εκλεκτοί, να μην ανήκουν σε συντεχνίες και κάθε είδους παρέες, να μην είναι γνωστοί και αναγνωρίσιμοι αλλά σωπηλοί και συνεπείς με τους ίδιους τους εαυτούς τους και το έργο που επιτελούν. Η ελευθερία είναι όμως ένας συνεχής αγώνας, αληθινή αποδέσμευση από εσωτερικούς και εξωτερικούς καταναγκασμούς. Ελευθερία σημαίνει αυτογνωσία και για να την αποκτήσεις χρειάζεται προσπάθεια, τόλμη και αγώνας.

Η συνείδηση της πραγματικότητας έγινε ανιστορική αφού ποτέ δεν διδαχθήκαμε σωστά την ιστορία μας και όχι μόνο αυτό -τη διδαχθήκαμε στο μέτρο που είχε διάθεση ο κάθε εκπαιδευτικός- ενώ η τοπική ιστορία ήταν στη διάθεση των παππούδων μας και στην καλύτερη περίπτωση των γονιών μας, να μας τη μάθουν και να μας τη διδάξουν. Μπερδέψαμε την ελευθερία με την ασυδοσία γιατί κανένας δεν μας δίδαξε πως κάποιοι πολέμησαν για την ελευθερία που δεν είναι και τόσο αυτονόητη, ή κληρονομημένη ή δώρο, αλλά είναι μια μόνιμη ή θα έπρεπε τουλάχιστον έτσι να είναι μια μόνιμη και πολύτιμη περιουσία και προσπάθεια, μια διαρκής γνώση και κατάρτιση και όχι μια διαρκής θέση ακινησίας με θέα το καφεπότρω στη πλατεία. Ας δούμε πιο συνειδητά γύρω μας, ας σκεφτούμε πιο ελεύθερα αλλά με γνώση και σύνεση, ας διδαχθούμε...

Κατερίνα Σχισμένου

Στο μαρτυρικό χωριό Κομμένο Άρτας

Την Τετάρτη 16 Αυγούστου 2023 στο Μαρτυρικό Κομμένο Άρτας τιμήθηκε η μνήμη των θυμάτων της Ναζιστικής θηριωδίας με μια σεμνή τελετή που πραγματοποιήθηκε στο Ηρώο μνημείο παρουσία των τελευταίων επιζώντων εκείνης της αποφράδας ημέρας και αρκετών επισήμων. Την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας εκπροσώπησε ο πρό-

εδρος Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος-Χίτος και ο Έφορος Δημοσίων Σχέσεων Αντώνης Κοντός.

Την 16η Αυγούστου 1943, 120 στρατιώτες του 12ου λόχου του 98ου συντάγματος πεζικού της 1ης ορεινής μεραρχίας ορεινών καταδρομών του γερμανικού στρατού έκαναν στάχτη ολόκληρο το

Σ' αυτούς υποκλίνεται η ανθρωπότητα

χωριό Κομμένο και δολοφόνησαν εν ψυχρώ 317 κατοίκους. Πρόκειται για μια από τις μεγαλύτερες σφαγές αμάχων στην ιστορία της Γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα, ένα από τα ειδικθέστερα εγκλήματα.

Ο Πρόεδρος της ΠΣΕ καταθέτει στεφάνι στο μνημείο που αποτυπώνει τη ναζιστική θηριωδία

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΑ

Πραγματοποιήθηκε το «3ο Αντάμωμα Ετεροδημοτών» στη Δαφνωτή

Διοργάνωση Δήμος Αρταίων υπό την αιγίδα της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

Μια αναμνηστική φωτογραφία

Το πανέμορφο και ορεινό και καιρό της Δαφνωτής, υποδέχθηκε 9 Αυγούστου 2023 το 3ο Αντάμωμα Ετεροδημοτών, με τη μεγάλη συμμετοχή του κόσμου να επιβεβαιώνει για άλλη μια φορά την επιλογή της Δημοτικής Αρχής να διοργανώνει κάθε χρόνο ένα κάλεσμα προς τιμήν των απανταχού ετεροδημοτών μας.

Οι οικοδεσπότες της βραδιάς, ο Δήμαρχος Αρταίων Χρήστος Τσιρογιάννης, ο Πρόεδρος της Δαφνωτικής Γιώργος Παϊδαρός και ο Έφορος Δημοσίων Σχέσεων Αντώνης Κοντός της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας, υποδέχθηκαν τους συλλόγους, τους φορείς και τους ετεροδημοτίες που ανταποκρίθηκαν με μεγάλη χαρά στην πρόσκληση.

Μεταξύ άλλων, το επίσημο παρών έδωσαν, ο θεματικός Αντιπεριφερειάρχης της Περιφέρειας Ηπείρου Φώτης Φώτης, ο Αντιδήμαρχος Πολιτισμού Νίκος Λιόντος, ο Αντιδήμαρχος Καθαριότητας και Ανακύκλωσης Γιώργος Μουκουβάλας, ο Αντιδήμαρχος Τεχνικών Έργων Σωτήρης Χρηστούλης, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Αμμοτόπου, Γιώργος Ξέρας, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Ραδουγής Φάνης Κίτσιος, ο Πρόεδρος της Τ.Κ Αγγιντών Κώστας Παππάς, το μέλος της

Η χορωδία Κεντρικών Τζουμέρκων υπό τη διεύθυνση του Βαγγέλη Κώτσου

Κοινότητας Αρταίων Αντώνης Καραμπίνας, ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Τζουμερκιωτών Χρήστος Γκατζόγιας, ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Αμμοτοπιτών, Λουκάς Παπακωνσταντίνου, ο επίτιμος Πρόεδρος Ομοσπονδίας και μακροβιότερος Πρόεδρος Χρήστος Λαναράς, από την αδελφότητα Δαφνωτικής Αθηνών Γιάννης Δρόσος, ο έφορος Τύπου και επιμελητής της εφημερίδας «Πανηπειρωτική», Χρήστος Τούμπουρος, Πρόεδροι Πολιτιστικών Συλλόγων κ.α.

Από την εκδήλωση φυσικά δεν έλειψαν και οι τοποθετήσεις των παρευρισκόμενων,

για διάφορα θέματα της υπερχώρας μας, η μουσική και ο χορός, από την χορωδία του Δήμου Κεντρικών Τζουμέρκων υπό την διεύθυνση του Βαγγέλη Κώτσου, ο Κωνσταντίνος Λιόντος στο τραγούδι και στο κλαρίνο, ο Βασίλης Τριάντης στο λάουτο και ο Κουτσόσκωτας Λάκης στα κρουστά.

Η βραδιά έκλεισε με την καινή πεποίθηση, πως τέτοιες πρωτοβουλίες θα πρέπει να ενδυναμωθούν ακόμη περισσότερο, ως ένα ακόμη εργαλείο επικοινωνίας των ετεροδημοτών με την ιδιαίτερη πατρίδα τους.

Στην Ιερά Μονή Βελλάς. Ένα μοναδικό μουσικό ταξίδι. «Από το Πωγώνι στον κόσμο...»

Καθίλωσαν το κοινό οι σπουδαίοι καλλιτέχνες στη συναυλία «Από το Πωγώνι στον κόσμο»

Μάγεψαν και καθίλωσαν οι καταξιωμένοι καλλιτέχνες που συμμετείχαν στην ξεχωριστή συναυλία που πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 13 Αυγούστου στην Ι.Μ. Βελλάς, ταξιδεύοντας το κοινό «Από το Πωγώνι στον κόσμο...».

Ο Βασίλης Κώστας συναντήθηκε επί σκηνής με τον Πέτρο Λούκα — Χαλκιά, τον Κώστα Τζίμα και 32 διεθνείς καλλιτέχνες, μέλη των πρωτοποριακών εκπαιδευτικών προγραμμάτων Epirus Ensemble του Ελληνικού Ινστιτούτου Βοστώνης και του Επίλεκτου Ηπειρωτικού Ensemble της Ιεράς Μητρόπολης Ιωαννίνων.

Οι νότες μπήκαν στις καρδιές όλων και η μουσική παράδοση κατάφερε για μία ακόμη φορά να συγκινηθεί άπαντες, αποδεικνύοντας τη «δύναμη» που κατέχει στο πέρασμα των χρόνων. Στην εκδήλωση συμμετείχαν επίσης οι: Θανάσης Βόλλας (λαούτο), Νεκτάριος Παπαγεωργίου (κλαρίνο) και Πέτρος Παπαγεωργίου (κρουστά).

«Η ηπειρωτική μουσική είναι μια «γλώσσα» που μεταφέρει συναισθήματα, ιστορία κι εμπειρίες»

«Με πολλή αγάπη σας υποδεχόμαστε σε αυτόν τον ιστορικό, πνευματικό και ακαδημαϊκό χώρο που για περισσότερα από εκατό χρόνια υπηρετεί τη γνώση και τον πολιτισμό και ταυτόχρονα προσεύχεται για την σωτηρία του κόσμου. Η σημερινή εκδήλωση είναι το αποτέλεσμα της αγάπης νέων ανθρώπων για τη μουσική μας παράδοση. Καρδιά αυτού του εγχειρήματος είναι ο εξαιρετικός μουσικός διεθνούς φήμης, Βασίλης Κώστας. Ο Βασίλης είχε ένα όραμα, να βιώσουμε τη μουσική μας όχι ως φολκλόρ αλλά με έναν εσωτερικό βιωματικό τρόπο που εξελίσσεται στον τόπο και τον χώρο. Κι όντως, η ηπειρωτική μουσική είναι μια «γλώσσα» που μεταφέρει συναισθήματα, ιστορία κι εμπειρίες. Όλα αυτά τα εκφραστικά μέσα κι «εργαλεία» έρχονται νέοι άνθρωποι, που με τη συμβολή του Βασίλη Κώστα και άλλων σπουδαίων μουσικών και δασκάλων όπως του Θανάση Βόλλα και του Νεκταρίου Παπαγεωργίου, τα βιώνουν οι ίδιοι και τα μεταλαμπαδεύουν σε παιδιά που θέλουν να ακολουθήσουν μουσικές σπουδές», σημείωσε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Ιωαννίνων κ. Μάξιμος.

Η συναυλία πραγματοποιήθηκε υπό την αρωγή της Ι.Μ. Ιωαννίνων, της Περιφέρειας Ηπείρου και του Δήμου Πωγωνίου.

Ο Δήμος Πωγωνίου αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει όλους όσους συνέβαλαν στην επιτυχή διοργάνωση της συναυλίας.

Φωτογραφίες: Γιώργος Μάνης

«ΠΟΛΥΦΩΝΙΚΗ ΒΡΑΔΙΑ» ΣΤΑ ΔΟΛΙΑΝΑ

Μια ιδιαίτερη εκδήλωση διοργάνωσε ο «Πολιτιστικός Περιβαλλοντικός Σύλλογος Δολιανών "Ο ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ"» στα Δολιανά Πωγωνίου στις 29 Ιουλίου 2023, παρουσία του Δημάρχου Πωγωνίου Κώστα Καψάλη και πλήθος κόσμου.

Βραδιά Ηπειρωτικού Πολυφωνικού Τραγουδιού με τη συμμετοχή του Συλλόγου Πωγωνίου Πολυφωνικού Τραγουδιού και το Πολυφωνικό σχήμα ΩΔΕΣ. Την παρουσίαση έκανε η Α' Αντιπρόεδρος της Π.Σ.Ε. Μαρίκα Γκόνη.

Ακολούθησε στο τέλος της εκδήλωσης ο χορός με το Χορευτικό του Συλλόγου όπου την επιμέλεια είχε Μαρίνα Καβάκου.

Τιμή στην Ηπειρώτικη Παράδοση

Τον Πέτρο Λούκα – Χαλκιά και 14 ακόμη καλλιτέχνες τίμησε ο Δήμος Πωγωνίου

Συγκίνηση, χαρά, αναμνήσεις, παράδοση και μουσική είναι τα συναισθήματα και τα στοιχεία που αποτυπώνουν στο έπακρο τη μεγάλη εκδήλωση που διοργάνωσε ο Δήμος Πωγωνίου προκειμένου να τιμήσει τον βιρτουόζο του κλαρίνου Πέτρο Λούκα – Χαλκιά και 14 ακόμη μουσικούς που αφιέρωσαν της ζωή τους στην μουσική παράδοση.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 8 Αυγούστου στο Δελβινάκι, τόπο καταγωγής των καλλιτεχνών και «βρυσόμάννα» σπουδαίων μουσικών.

Ο Πέτρος Λούκας – Χαλκιάς από το ξεκίνημα της καριέρας του κατάφερε να ξεχωρίσει και να μεταφέρει τον ήχο του πωγωνίσου κλαρίνου σε κάθε σημείο του πλανήτη όπου χτυπάει ελληνική καρδιά αλλά απέκτησε και πολλούς ξένους θαυμαστές που μέσα από τη μουσική του γνώρισαν και λάτρεψαν την ελληνική παράδοση.

Ο Δήμαρχος Πωγωνίου κ. Κωνσταντίνος Καψάλης έκανε λόγο για έναν σεμνό άνθρωπο που πρέπει να αποτελεί πρότυπο στάσης ζωής και σημείωσε ότι το αφιέρωμα αποτελούσε υποχρέωση της περιοχής στον σπουδαίο αυτό καλλιτέχνη αλλά και σε όλους τους μουσικούς. «Ο Πετρολούκας Χαλκιάς κάποτε είδε άλογο να σηκώνεται όρθιο, ακούγοντας το κλαρίνο του. Είδε και όλους εμάς να κλαίμε και να γελάμε υπό τους ήχους της μουσικής του γιατί έχει έναν μοναδικό τρόπο να εκφράζει με τις νότες του όλες τις σκέψεις και τα συναισθήματά μας. Είναι ένας από τους τελευταίους ζωντανούς μύθους της ελληνικής μουσικής κληρονομιάς και όλη του η πορεία είναι ένα μάθημα για όσα μπορεί να καταφέρει κάποιος όταν βάζει πάθος, αγάπη και μεράκι στα όνειρά του. Η αποψινή εκδήλωση είναι μία εκδήλωση που χρυσιάει η περιοχή στον άνθρωπο που έχει γεμίσει τις ψυχές και τις καρδιές όλων μας με τον ιδιαίτερο ήχο του κλαρίνου και έχει κάνει γνωστό το κελάιδισμά του στα πέριξ του κόσμου. Η μουσική παράδοση αλλά και η περιοχή μας του χρυσούν πολλά και μέσα από αυτή τη σεμνή και λιτή εκδήλωση θέλουμε να του εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας για όσα προσέφερε και συνεχίζει να προσφέ-

ρει. Παράλληλα θέλουμε να τιμήσουμε και όλους τους καλλιτέχνες του Δελβινακίου για την προσφορά τους στην παράδοση. Είναι γεγονός ότι το Δελβινάκι αποτελεί τόπο καταγωγής για σπουδαίες μουσικές προσωπικότητες» σημείωσε.

Τους παρευρισκομένους καλωσόρισε ο Αντιδήμαρχος Πολιτισμού κ. Αναστάσιος Γούνης που αναφέρθηκε τόσο στη σπουδαιότητα της μουσικής παράδοσης της περιοχής όσο και στην ανάγκη αυτή να διαφυλαχτεί στο έπακρο. Παράλληλα έπλεξε το εγκώμιο του τιμώμενου προσώπου χαρακτηρίζοντάς τον «δάσκαλο» και «πρεσβευτή του Πωγωνίου».

Στο ήθος και τη σεμνότητα του σπουδαίου αυτού καλλιτέχνη αναφέρθηκε και ο Πρόεδρος της Κοινότητας Δελβινακίου κ. Γιώργος Τσώνης κάνοντας παράλληλα λόγο για την αγάπη του Πέτρου Λούκα – Χαλκιά για την ιδιαίτερη του πατρίδα. «Η φήμη του Πέτρου Λούκα – Χαλκιά ξέφυγε από τα σύνορα της χώρας μας αλλά ο ίδιος δεν ξέχασε ποτέ το Δελβινάκι. Τον ευχαριστούμε για

όσα έχει προσφέρει και ευχόμαστε έτσι ακούραστα να συνεχίζει να μας συγκινεί με το κλαρίνο του» υπογράμμισε.

Την επιμέλεια και παρουσίαση της εκδήλωσης είχε ο Αντιπεριφερειάρχης Ηπείρου και παραγωγός τηλεοπτικών εκπομπών λαϊκού πολιτισμού κ. Ηλίας Γκαρτζονίκας που μέσω κειμένων από προσωπικές συνεντεύξεις του Πετρολούκα στάθηκε στους κυριότερους σταθμούς της ζωής του ενώ η παράθεση μεταξύ αυτών, τραγουδιών του τύπου από μουσικούς της περιοχής καθώς και η προβολή σχετικών φωτογραφιών, αποτέλεσαν τη δομή της εκδήλωσης που κράτησε για δυο ώρες αμείωτο ενδιαφέρον των πολυάριθμων θεατών αλλά συγκίνησαν και τον ίδιο τον τιμώμενο καλλιτέχνη.

Ο κ. Γκαρτζονίκας στάθηκε ιδιαίτερα στην πολιτιστική αξία της πορείας του Πετρολούκα αφού διακατέχονταν από το ποιητικό στοιχείο σε όλες τις εκφάνσεις της. Γι' αυτό άλλωστε και τα αποτελέσματα της διαρκούν τώσες δεκαετίες, κάτι που αναγνωρίζεται στην

Ελλάδα και το εξωτερικό. Στα χαρακτηριστικά στοιχεία της πορείας του Πετρολούκα που παράθεση κλείνοντας, τόνισε ιδιαίτερα δυο φράσεις του που περικλείουν πολλά: «**Το κλαρίνο είναι ένας άνθρωπος για μένα, είναι σαν να μιλάω μαζί. Προτιμώ να πεθάνω παρά να τ' αφήσω για οποιονδήποτε λόγο. Και θυμήσου, για να καταξιωθείς χρειάζεται δύο υπογραφές: μία από τους μουσικούς και μία από τον κόσμο**».

Ιδιαίτερα συγκινημένος ο Πέτρος Λούκας – Χαλκιάς ευχαρίστησε το Δήμο για την τιμή και αναφέρθηκε σε σημαντικούς σταθμούς της ζωής του λέγοντας ότι η πορεία της είναι «σημαδεμένη» από την αγάπη για τη μουσική παράδοση και το Πωγωνί.

Η βραδιά έκλεισε με χορό και μουσική από την εξαιρετική ορχήστρα που διασκέδασε τον κόσμο με πωγωνίσιους ήχους.

Πέραν του Πέτρου Λούκα-Χαλκιά βραβεύτηκαν επίσης οι εξής μουσικοί: Κλαρίνο

1. Χαλκιάς Περικλής (Κλης)
2. Χαρισιάδης Κωνσταντίνος (Κωτσιολούκας)
3. Χαρισιάδης Κωνσταντίνος (Κωτσιοδήμος)
4. Χαλκιάς Ιωάννης (Γιαννηχαλκιάς ή Γιαννημέσιος)
5. Χαλκιάς Χαράλαμπος (Μπαμπλούκας) Βιολί
  1. Τζούμας Σταύρος (Τσαβοτζούμας)
  2. Χαρισιάδης Απόστολος (Τοληλούκας)
  3. Χαλκιάς Αχιλλέας (Αχιλλιάς) Λαούτο
    1. Χαρισιάδης Νικόλαος (Νικολούκας)
    2. Κράνιας Ελευθέριος
    3. Χαρισιάδης Λάζαρος (Λαζολούκας)
    4. Χαρισιάδης Νικόλαος (Νικολόδημος)
    5. Μπατζής Κωνσταντίνος (Κωτσιοματζής) Ντέφι
      1. Μέλης Πέτρος (Λιάρος)
      2. Χαρισιάδης Ευάγγελος (Βαγγεληδήμος)

Μάγεψε για μία ακόμη χρονιά το “Zaravina Festival”

Τη δυναμική που έχει αποκτήσει το Zaravina Festival απέδειξε το πλήθος κόσμου που βρέθηκε το βράδυ της Τετάρτης 9 Αυγούστου στη μαγική λίμνη Ζαραβίνα για να απολαύσει τους **Νίκο Πορτοκάλου, Ρένα Μόρφη** και **Δημήτρη Υφαντή**.

Οι αγαπημένοι σε όλους καλλιτέχνες πρόσφεραν ένα 4ωρο πρόγραμμα γεμάτο παλιές και νέες επιτυχίες, ξεσπώντας το κοινό που έφτασε στον χώρο ακόμη και περιοχές εκτός του Νομού Ιωαννίνων.

Από το πρώτο έως και το τελευταίο τραγούδι οι φίλοι του Zaravina Festival συνόδευσαν τους καλλιτέχνες με τραγούδι και χορό, απολαμβάνοντας μια συναυλία που άφησε το δικό της στίγμα στις μουσικές εκδηλώσεις του φετινού καλοκαιριού.

«Κάτω από το αυγουσιτιάτικο φεγγάρι και δίπλα στην πανέμορφη λίμνη Ζαραβίνα ζούμε μοναδικές μουσικές στιγμές σε ένα φεστιβάλ που έχει αγαπηθεί και έχει γίνει πλέον θεσμός. Οι νότες ενώνονται με τη φύση και μέσα από τη μουσική δονόμαστε με τις φυσικές ομορφιές του Πωγωνίου που είναι ανεξάντλητες. Σας ευχαριστούμε πολύ για τη μεγάλη προσέλευση που μας δίνει τη δύναμη να συνεχίσουμε με ακόμη περισσότερες εκπλήξεις την επόμενη χρονιά» δήλωσε στο καλωσόρισμά του ο Δήμαρχος Πωγωνίου κ. Κωνσταντίνος Καψάλης, ευχαριστώντας παράλληλα το Δημήτρη Υφαντή, έναν εκ των βασικών υποστηρικτών του

Zaravina Festival.

Μαγεμένοι με το φυσικό τοπίο δίλωσαν και οι καλλιτέχνες τονίζοντας χαρακτηριστικά ότι η λίμνη Ζαραβίνα αποτελεί ένα από τα πιο όμορφα σημεία που έχουν επισκεφθεί.

Η συναυλία διεξήχθη σε συνεργασία με το Κέντρο Νέων Ηπείρου και το ραντεβού ανανεώνεται για τις 9 Αυγούστου 2024 για μία ακόμη ξεχωριστή μουσική βραδιά, με πολλές εκπλήξεις!

ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ -ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΩΝ

Τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στα χωριά της Μουργκάνας τον Αύγουστο παρουσιάζει με Δελτίο Τύπου το ΔΣ της Ομοσπονδίας

Η Ομοσπονδία Μουργκάνας όλο και ψηλότερα

Ολοκληρώθηκαν με ιδιαίτερη επιτυχία οι εκδηλώσεις της 6ης «ΜΑΝΑ ΜΟΥΡΓΚΑΝΑ» στα χωριά μας

• **6 Αυγούστου:** Η ανάβαση στη κορυφή της Μουργκάνας συμβολίζει την υποχρέωση σεβασμού του αδούλωτου αγώνα των προγόνων μας και των αδικηθαιμένων στα χώματά μας. **Η φωτογράφιση «ΟΧΙ ΣΤΑ ΑΙΟΛΙΚΑ ΣΤΗ ΜΟΥΡΓΚΑΝΑ»** και η μαγνητοσκόπηση της εκδήλωσης με το πολυφωνικό караβάνι συνοδεύτηκε με την ανάδειξη του αιτήματος «**Η Μουργκάνα ιστορικό και περιβαλλοντικό πάρκο**».

• **9 Αυγούστου** Λεπτοκαρυά: **Η μουσικο-θεατρική παράσταση «ΣΤΗ ΣΚΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΡΓΚΑΝΑΣ»** σύνδεσε με επιτυχία τον αδούλωτο αγώνα των ανυπότακτων προγόνων -72 χρόνια- ενάντια σε κατακτιπές, αγάδες, μπέηδες και ντόπιο κατεστημένο με τα προβλήματα και τις τραγωδίες του σήμερα. 72 Χρόνια αγώνες και θυσίες. Για τη περηφάνεια τους, την θρησκευτική τους πίστη, για κάθε λέξη που μίλησαν, για κάθε στίχο και κάθε χαρό.

Για κάθε σπόρο που έβαλαν, για κάθε καρπό, για το κάθε βιός, το χωράφι τους, το γεφύρι, το ποτάμι τους, ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ: Να διαφυλάξουμε τον πλούτο για ό,τι μάτωσαν και διαφύλαξαν. Με την ευγενική συμμετοχή της θεατρικής ομάδας του Δήμου Δωδώνης και τους ηθοποιούς Ελένη Κόλια, Ελένη Ντάσιου, Κώστα Παππά, Βάσω Στράβου. **Η συμμετοχή ξεπέρασε τους 330 απόδημους και κατοίκους.**

Ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Νίκος Παπα-

θανασίου στον χαιρετισμό του εύστοχα τόνισε για τον πολιτισμό «Οι πρόγονοί μας κέρδισαν το δικαίωμα στην εργασία και σήμερα κάποιος μας συστήνουν να δουλέψουμε 16 ώρες και να πάρουμε σύνταξη στα 74. Αυτό είναι ντροπή. Δεν είναι πολιτισμός».

Η αναφορά στους δολοφονημένους, εκτοπισμένους, φυλακισμένους προγόνους μας συνοδεύτηκε από αφήγηση «Οι διαβεβαιώσεις είχαν την ίδια αξία με όσες έχουν ειπωθεί προς τους πνιγμένους σε θάλασσες και στεριές, τους καμένους και τους νεκρούς πριν τις τραγωδίες» και μουσικά επενδύθηκε με το

«Θα αργήσω απόψε», ένδειξη σεβασμού στα θύματα της τραγωδίας των Τεμπών. Οι στίχοι του Μάνου Ελευθερίου στη «**Δίκλη ζωή**»... «**Από το κακό και το άδικο διωγμένος**...» με την ερμηνεία του Γιώργου Μερτάτσα ταίριαξε ιδιαίτερα στις αφηγήσεις των ηθοποιών... «**Για να μην επαναληφθεί το κακό. Να μην είναι οι μέρες αυτές η ηγούμενες νέας δραματικής. Για να έχουν τέλος τα περιβαλλοντικά εγκλήματα. Για να έχουν τέλος τα εγκλήματα. Να μην είναι η ζωή μας κάρβουνο. ΕΤΣΙ ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ!**» και συνοδεύτηκε επίσης από τους στίχους του Μάνου Ελευθερίου «**Ετοιμαζόταν από χρόνια το κακό, κανείς δεν είδε κάτι το σημαδιακό. Όσοι μιλήσανε σωστά τους κοροϊδεύανε, γίνανε στόχος των ληστών, τους σημάδευανε**». **ΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ ΠΡΟΣΚΥΝΟΥΣΑΝ ΤΟ**

ΧΩΜΑ ΠΟΥ ΠΑΤΟΥΣΑΝ!

Η μουσικο-θεατρική παράσταση «**Στη σκιά της Μουργκάνας**» διακόπηκε περισσότερες από 10 φορές από τα χειροκροτήματα. Το πολυφωνικό караβάνι απόδωσε εξαιρετικά τη «**Δόλια Μάνα**» και ακόμη 4 τραγούδια. Το χορευτικό της Ομοσπονδίας απόσπασε και πάλι τα ενθουσιώδη χειροκροτήματα.

Εισαγωγή: Με το μοιρολόι του Τάσου Χαλκιά και στη συνέχεια Καλώς Ανταμωθήκαμε από το χορευτικό της Ομοσπονδίας.

Προβολές με μουσική επένδυση: Οι δράσεις της Ομοσπονδίας και μαζί με τις άλλες 4 Ομοσπονδίες των Ηπειρωτών ενάντια στην ερήμωση των χωριών μας, η συγκέντρωση στη Βουλή....

Χορευτικά: Περδικομάτα, Μπεράτι, Πουλάκι, Πωγωνίσιος με εξαιρετική απόδοση από το χορευτικό μας.

Αφήγηση: Το ιστορικό του αγώνα των 16 χωριών, οι καμπές και τα ορόσημα έως τη δικαίωση. Σκηνοθεσία: Βαρβάρα Μπότσαρη.

Επιλογή-επιμέλεια κειμένων: Δημήτρης Κανα κόπουλος.

12 Αυγούστου: Στην Καλλιθέα με συμμετοχή περισσότερων των 120 θεατών και με κατανυκτική παύση ο θεατρικός Όμιλος Φιλιππών (ΘΕΟΦΙΛ) παρουσίασε σε εξαιρετική απόδοση το έργο του Γεώργιου Βιζυηνού το «**Αμάρτημα της μητρός μου**».

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Η 17^η ΠΑΝΤΖΟΥΜΕΚΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ

Άγναντα 13 Αυγούστου 2023

Πραγματοποιήθηκε με απόλυτη επιτυχία, στις 13 Αυγούστου, στην Άγναντα Άρτας, η 17^η Παντζουμεκιώτικη Συνδιάσκεψη, για την ανάπτυξη των Τζουμέρκων.

Η Συνδιάσκεψη έγινε με τη συνδιοργάνωση των Δήμων Αρταίων, Βορείων Τζουμέρκων και Κεντρικών Τζουμέρκων.

Οι ενδιαφέρουσες και ουσιαστικές κεντρικές ομιλίες εξειδικευμένων επιστημόνων και συνδικαλιστών της περιοχής των Τζουμέρκων, καθώς και οι ουσιαστικές παρεμβάσεις, έδωσαν αφορμή για εποικοδομητική και ενθαρρυντική συζήτηση.

Έντονος προβληματισμός κυριάρχησε σε όλη τη συζήτηση από τους αντιπροσώπους των Ομοσπονδιών, Αδελφοτήτων και Συλλόγων για το μέλλον και την ανάπτυξη των Τζουμέρκων. Για την αντιμετώπιση μιας φθινοπούσης καταστροφικής πορείας.

Η εφημερίδα μας παρουσιάζει πλουσιότατο ρεπορτάζ από τη Συνδιάσκεψη, γιατί πιστεύουμε πως η συνδιάσκεψη αυτή ήταν μια δράση που συνέβαλε στον εν γένει προβληματισμό, όχι μόνο των αποδήμων αλλά και όλων των Ηπειρωτών και, παράλληλα, τέτοιες δράσεις συμβάλλουν ουσιαστικά στην επίλυση των προβλημάτων.

Εναρκτήρια ομιλία του Προέδρου του ΔΣ της Ομοσπονδίας Τζουμεκιωτών στην 17^η Συνδιάσκεψη για την ανάπτυξη των Τζουμέρκων, Κυριακή 13 Αυγούστου 2023, Άγναντα

Κυρίες και κύριοι
Εκπρόσωποι συλλόγων και φορέων, εκπρόσωποι των αδελφοτήτων μας,
Τζουμεκιώτισσες και Τζουμεκιώτες,

Αγαπητοί φίλοι και φιλοξενούμενοι,
Εκ μέρους του ΔΣ της Ομοσπονδίας μας, σας καλωσορίζω στη σημερινή μας συνδιάσκεψη και σας ευχαριστώ για την παρουσία σας.

Η Ομοσπονδία μας, είναι η αρχαιότερη Ομοσπονδία της Ηπειρώτικης αποδημίας και ήδη μετράει 106 χρόνια, από το 1917 που ιδρύθηκε.

Από την πρώτη μέρα της δράσης της, από τους κύριους σκοπούς της ήταν να συντονίσει τις δυνάμεις των αδελφοτήτων μας ανά χωριό για την πρόοδο της γενέτειρας γης και την ανάπτυξη της αλληλεγγύης ανάμεσα στα μέλη, τους Τζουμεκιώτες.

Σήμερα η Ομοσπονδία μας συσπειρώνει στη δύναμη της ενεργές αδελφότητες από 27 χωριά των Τζουμέρκων. Στόχος μας είναι να βοηθήσουμε όλο αυτό το δυναμικό να λειτουργήσει ενιαία και συντονισμένα, σε συνεργασία με τους φορείς θεσμικούς και μη που έχουν την έδρα τους εδώ, στη γενέθλια γη, για το καλό καθενός χωριού ξεχωριστά αλλά και συνολικά για όλη την περιοχή. Συνεργαστήκαμε για τον σκοπό αυτόν και συνεχίζουμε να συνεργαζόμαστε και με τις άλλες Ομοσπονδίες των αποδήμων Ηπειρωτών και με την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας.

Γι αυτό και η 17^η συνδιάσκεψη δεν έρχεται από το πουθενά. Είναι συνέχεια των προηγούμενων 16, της συντονισμένης δράσης μας πριν λίγα χρόνια για την αποτροπή του φράγματος του Αγίου Νικολάου, της αναστήλωσης του γεφυριού της Πλάκας, του συντονισμού μας με τις άλλες 4 Ομοσπονδίες που μας έφερε στις 15η Φεβρουαρίου στη Βουλή όπου καταθέσαμε πλήρες υπόμνημα διεκδικήσεων, της ημερίδας μας για την σήραγγα των Τζουμέρκων, της εναντίωσής μας στα αιολικά στα βουνά, στα φράγ-

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΤΖΟΥΜΕΚΙΩΤΩΝ

Πρόεδρος: Χρήστος Γκατζόγιας
Αντιπρόεδρος: Γιάννης Νάκης
Γενικός Γραμματέας: Γιώργος Μαστρογιάννης
Αναπληρωτής Γεν. Γραμματέας: Ευαγγελία Λαγού
Ταμίας: Εριφύλη Κίτση
Αναπληρωτής Ταμίας: Βασιλική Τζαχρήστα
Έφορος Δημοσίων Σχέσεων-Τύπου: Σωκράτης Τσατσούλης
Μέλη: Ανδρέας Ζανίκας, Γιώργος Καραμάνης, Ευστάθιος Λιάκος, Γιώργος Χατζηγιάννης

ματα στα ρέματα, στα φωτοβολταϊκά στη λίμνη στο Πουρνάρι κλπ.

Είμαστε βέβαιοι, ότι η 17^η συνδιάσκεψή μας σήμερα, που συνδιοργανώνουμε με τους 3 Δήμους της περιφέρειας (Αρταίων, Κεντρικών και Βορείων Τζουμέρκων) θα αποτελέσει σταθμό στην επίτευξη αυτής της επιδίωξης.

Ορισμένοι μάλιστα εγκαλούν ότι με τις πρωτοβουλίες μας αυτές απλά λέμε τον πόνο μας και δεν γίνεται τίποτε. Ως απόδειξη φέρουν το γεγονός ότι η περιοχή μας, όπως και όλα τα Ηπειρώτικα χωριά, φθίνει, ερημώνει.

Εμείς όμως από μέρους μας τονίζουμε ότι η φωνή μας θα συνεχίζει να ακούγεται συστηματικά, θα προσπαθούμε να συνεχίσουμε όλο και περισσότερους συμπατριώτες, θα βρισκόμαστε μπροστά σε κάθε κινητοποίηση που υπερασπίζεται την δυνατότητα των ανθρώπων μας να μένουν και να εργάζονται στα χωριά, την δυνατότητα μας να επισκεπτόμαστε τα σπίτια μας, να υπερασπιζόμαστε το περιβάλλον από την ακατάσχετη επιχειρηματική δράση, την αντιμετώπιση του ως εμπροσθέντος.

Για μόνον η υγεία, η πρωτοβάθμια κυρίως φροντίδα είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την ανάπτυξη. Η ύπαρξη τακτικής συγκοινωνίας μεταξύ των χωριών, με την Άρτα, με τα Γιάννενα, είναι όρος ύπαρξής μας. Η παροχή του internet στα χωριά πλέον είναι αδήριτη ανάγκη. Η κατάργηση του ανταπο-

Ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Τζουμεκιωτών Χρήστος Γκατζόγιας στο καλωσόρισμά του

δοτικού χαρακτήρα της διαχείρισης των αποβλήτων είναι επιβεβλημένη πρόνοια, ώστε οι αποδήμοι να μην επιβαρύνονται με διπλό τέλος.

Τα προβλήματα και τα αιτήματα πολλά. Είμαι βέβαιος όμως, ότι οι παρεμβάσεις θα τα τονίσουν και θα αναδείξουν και πολλά ακόμη.

Στα ορισμένα χρονικά μας περιθώρια επιλέξαμε από το πλούσιο επιστημονικό και συνδικαλιστικό δυναμικό της αποδημίας και των φορέων μας μόνο 5 θέματα.

Ευχαριστούμε τους ομιλητές και σας

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ-ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Εισήγηση του Ευάγγελου Μπέτσα, Προέδρου Ομοσπονδίας Αγροτικών Συλλόγων Νομού Άρτας

Βρισκόμαστε σήμερα εδώ στη καρδιά των Τζουμέρκων σε μια περιοχή που ξεχωρίζει για το πλούσιο περιβάλλον της με ποιότητα προϊόντα που μας έχουν κάνει γνωστούς σε όλο τον κόσμο.

Ένα τόπο που πρέπει να τον προστατεύσουμε και από τις φωτιές που ξέσπασαν στην χώρα μας έκαψαν 500.000 στρέμματα δάσους, οδήγησαν στην απώλεια 5 συνανθρώπων μας 2 κτηνοτρόφοι, 2 πιλότοι πυροσβεστικών αεροπλάνων «Κανατέρ» και μια ανήλικη γυναίκα. Χάθηκαν περιουσίες, χάθηκαν κοπάδια ενώ σε απόγνωση βρίσκονται κάτοικοι, εργαζόμενοι, αυτοαπασχολούμενοι και αγροτοκτηνοτρόφοι. Φωτιές που απείλησαν πόλεις και κωμοπόλεις, πυροδότησαν πυρομαχικά Φωτιές που αντιμετωπίσαμε και στην περιοχή μας και επειδή ο κίνδυνος παραμένει θα πρέπει έστω και τώρα να παρθούν άμεσα μέτρα προστασίας του λαού από τις πυρκαγιές όπως να ενισχυθούν μαζικά με μόνιμο προσωπικό η Πυροσβεστική, η Δασική Υπηρεσία και όλες οι κρατικές δομές πρόληψης, διαχείρισης και πολιτικής προστασίας, Υγείας, εκτίμησης και πρόγνωσης των φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. Να εξασφαλιστεί όλος ο αναγκαίος και σύγχρονος εξοπλισμός, πυροσβεστικά και άλλα οχήματα κ.λπ. Να ελεγχθούν και να συντηρηθούν οι κρουνοί και η απαραίτητη υποδομή. Να παρθούν μέτρα για την υγεία και την ασφάλεια των πυροσβεστών, για την προστασία του δασικού πλούτου.

Αγαπητοί φίλοι
Είναι σε όλους μας γνωστό ότι στην ανά-

τους παρουσιάζω, όπως αναφέρονται και στο πρόγραμμα που έχετε στα χέρια σας... Καλώ τον Περιφερειάρχη Ηπείρου κ. Αλέξανδρο Καχριμάνη για τον χαιρετισμό του.

Ακολούθησε ο σύντομος χαιρετισμός του Περιφερειάρχη Ηπείρου Αλέξανδρου Καχριμάνη ο οποίος είπε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Τα προβλήματα είναι πολλά. Τα χρήματα λίγα. Και μ' αυτά τα λίγα καταφέραμε πολλά. Λειτουργεί πλέον η καινούργια γέφυρα της Πλάκας, και πρόσφατα δώσαμε στην κυκλοφορία το τμήμα από Τέροβο μέχρι τα Πηγάδια. Θα συνεχίσουμε μέχρι τη γέφυρα της Πλάκας. Ήδη έχει ετοιμαστεί η μελέτη για το δρόμο από Άρτα μέχρι γέφυρα Πλάκας. Και συνεχίζουμε...»

Χαιρετισμό απύθυαν και ο βουλευτής Άρτας Γεώργιος Στύλιος και οι Δήμαρχοι Αρταίων, Χρήστος Τσιρογιάννης, Βορείων Τζουμέρκων, Γιάννης Σεντελής και Κεντρικών Τζουμέρκων, Χρήστος Χασιόλας

Τα Τζουμέρκα, επιβλητικά διαφεντεύουν...

Η 17^η ΠΑΝΤΖΟΥΜΕΚΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ

Άγναντα 13 Αυγούστου 2023

συνέχεια από τη σελίδα 7

πτωξη της περιοχικής σημαντικό ρόλο έχει παίξει η αιγοπροβατοτροφία. Γενικότερα ο κλάδος της κτηνοτροφίας έχει ιδιαίτερη σημασία για την αγροτική οικονομία και τη συνολικότερη οικονομία της χώρας, επειδή παράγει υψηλής διατροφικής αξίας τρόφιμα, που συμβάλλουν στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αυτάρκεια των διατροφικών αναγκών της χώρας μας σε γάλα και κρέας. Παράλληλα χρησιμοποιεί ένα σημαντικό μέρος της φυτικής παραγωγής και των υποπροϊόντων της, ως πρώτη ύλη (ζωοτροφές). Αξιοποιεί άγρονες χαρτολειβαδικές εκτάσεις.

Σήμερα όμως ο ανταγωνισμός των κερδών και οι σκληροί κανόνες της ελεύθερης αγοράς υψώνουν μπροστά στην πλειοψηφία των βιοπαλαιστών κτηνοτρόφων και

γενικότερα των αγροτών νέα μεγάλα αδιέξοδα. Η οποία αύξηση έγινε στη τιμή του γάλακτος και του κρέατος δεν μπορεί να καλύψει το αυξημένο κόστος παραγωγής, δεν μπορεί να καλλιεργήσει εμπιστοσύνη για ενσκόληση νέων ανθρώπων με την κτηνοτροφία. Επίσης για την διαμόρφωση της τιμής δεν είναι μόνο η πίεση και οι εκβιασμοί των εμπόρων και των μεταποιητικών βιομηχανιών γάλακτος και κρέατος. Είναι και οι αθρόες εισαγωγές γάλακτος και κρέατος, ιδιαίτερα από χώρες της ΕΕ, όπως και οι λεγόμενες "ελληνοποιήσεις", που όχι μόνο ρίχνουν τις τιμές στην ντόπια παραγωγή, αλλά δημιουργούν και πρόβλημα διάθεσής της. [...]

Σ' αυτό το δρόμο σας καλούμε γιατί μόνοι μας θα σωθούμε και δεν έχουμε να περιμένουμε τίποτα από κανένα σωτήρα.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΔΗΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

Σωτήρης Κολιούσης

Γεν. Γραμματέας ΔΣ Πανπεριωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

(Λόγω εκτάκτου προβλήματος, δεν συμμετείχε ο κ. Σωτήρης Κολιούσης. Το κείμενο κατατέθηκε στα Πρακτικά της Συνδιάσκεψης)

Οι Ηπειρώτες από τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, από την Τουρκοκρατία ακόμη, βρισκόμαστε «στα ξένα» διαμόρφωσαν τις κοινότητες τους, κυρίως στη βάση του χωριού καταγωγής τους.

Προέκυψαν ως εκ τούτου οι «αδελφότητες» των χωριανών, αρχικά στην Κωνσταντινούπολη, λίγο αργότερα, στις αρχές του εικοστού αιώνα, στην Αθήνα και την Πάτρα. Συγκροτήθηκαν σωματεία αποδημίων Ηπειρωτών τα οποία λειτουργούν και δρουν και αυτοτελώς και συντονίζονται. Πρώτο μεγάλο σταθμό αυτού του συντονισμού αποτελεί η ίδρυση της Ομοσπονδίας Τζουμερκιωτών στα 1917, για να ακολουθήσουν μετά από 20 χρόνια η Παμπρωμασιακή Ομοσπονδία στα 1936 και τον Σεπτέμβριο του 1937 η Πανπεριωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας.

Τις δεκαετίες του 50 και του 60, οι αδελφότητες αναδεικνύονται ως πρόσφορος χώρος για την έκφραση της αλληλεγγύης, της διατήρησης της πολιτισμικής-πολιτιστικής ταυτότητας και παράλληλα ο ιμάντας διοικήσεως ενός έστω ισχυρού εμβάσματος στους ενοπομείναντες για την επιβίωση τους και στην παρατημένη από την πολιτεία πατρώα γη.

Έτσι, από την ίδρυση της εδώ και 140 χρόνια, η οργανωμένη Ηπειρωτική αποδημία, αδελφότητες και Ομοσπονδίες, όχι απλά ενδιαφέρονται, αλλά δρουν και αντικαθιστούν πρωτόβουλα τις αρχές, στην αντιμετώπιση προβλημάτων καθημερινότητας στα χωριά. Πολλά έργα υποδομής γίνονται μαζικά στα χωριά μας με χρηματοδότηση (από το υστέρημα των ξενιτεμένων) και πολλές φορές και με την προσωπική τους εργασία σε οργανωμένες επισκέψεις στα χωριά. Τα πανηγύρια, οι θρησκευτικές γιορτές, ακόμη και κοινωνικές εκδηλώσεις (γάμοι, βαφτίσια, κηδείες) σ' αυτές τις οργανωμένες επισκέψεις

αποκοτούν νέο νόημα. Γίνονται οι ανάσες ύπαρξης των χωριών. Δυναμώνουν οι δεσμοί και αυξάνουν οι ανάγκες επικοινωνίας.

Από την αρχή αυτών των δράσεων δειά, πιο οργανωμένα από τα μέσα της δεκαετίας του 60 η Ηπειρωτική αποδημία αρχίζει να αποκτά και διεκδικητικό λόγο απέναντι στις κρατικές αρχές. Η πορεία αυτή ανακόπτεται από την δικτατορία, αλλά αμέσως μετά τη μεταπολίτευση επανέρχεται όλο και πιο ώριμη, όλο και πιο διεκδικητική, όλο και πιο συγκροτημένη.

Στο νέο αυτό ξεκίνημα η Ομοσπονδία Τζουμερκιωτών βρίσκεται μπροστά. Οργανώνει μαζί με τις αδελφότητες της, τους 4 συλλόγους των Ηπειρωτών σπουδαστών και ... πρωτόκουστο μαζί με τις 4 πολιτικές νεολαίες (ΟΝΝΕΔ, Ν. ΠΑΣΟΚ, ΚΝΕ και ΡΗΓΑ ΦΕΡΡΑΙΟ) συγκέντρωση υποδοχής των 4 πεζοπόρων νεολαίων από την Άρτα, διεκδικώντας την κατασκευή του δρόμου ΑΡΤΑ-ΤΡΙΚΑΛΑ.

Το μεγάλο επιστημονικό δυναμικό της αποδημίας (απόδειξη και η σύνθεση των ομιλητών σήμερα) συμβάλει ουσιαστικά στη διερεύνηση των αιτιών της κατάστασης, των προτάσεων για την ανατροπή της και στην ανάδειξη των δυνατοτήτων ανάπτυξης της περιοχής. Οι σύλλογοι μας, η Ομοσπονδία συνεχίζουν ενεργά να διεκδικούν και να αγωνίζονται οργανωμένα και συντονισμένα για την ανάπτυξη των Τζουμερκων. Για να μην συνεχιστεί η ερήμωση των χωριών μας. Τα Τζουμέρκα, μπορούν και πρέπει να μείνουν ζωντανά. Συλλογικά θα παλέψουμε και θα σταθούμε δυνατοί μπροστά σε κάθε πρόβλημα, σε κάθε μεθόδευση. Εμείς είμαστε αυτοί που μπορούμε να μπούμε μπροστά και να διεκδικήσουμε όλα όσα ο τόπος μας χρειάζεται.

ΣΥΝΘΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ

Στις 16 μέχρι τώρα Συνδιασκέψεις έχουμε φέρει στο προσκήνιο όλα τα προβλήματα των Τζουμερκων.

Σήμερα στην 17^η Συνδιάσκεψη φιλοδοξούμε να αφηγήσουμε συνειδήσεις και να μην μείνει χωριό, σύλλογος, Τζουμερκιώτης που να μην νιώσει ότι η αντιμετώπιση όλων αυτών είναι ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΥΠΟΘΕΣΗ

Περίληψη εισήγησης του Αντιπροέδρου της Ένωσης τουριστικών επιχειρήσεων Άγγελου Ζώνιου τουριστική ανάπτυξη στα Τζουμέρκα

Ο Αντιπρόεδρος της Ένωσης επαγγελματιών Τζουμερκων Άγγελος Ζώνιος επιχειρεί μία αναδρομή στην επίσημη προσπάθεια που καταβλήθηκε και στα σημαντικότερα ορόσημα που καταγράφηκαν για την ανάπτυξη του τουρισμού στα Τζουμέρκα.

Επισημαίνει πως έχουν ωριμάσει πλέον οι συνθήκες για τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος και την ισχυροποίηση του brand name του προορισμού "Τζουμέρκα", ως ενιαία γεωγραφική έκφραση, μέσω της σύνθεσης και της δημιουργικής ανάμιξης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των Βορειών και των Κεντρικών Τζουμερκων. Στο πλαίσιο αυτής της αναγκαιότητας, αναδεικνύει τα προβλήματα και τις δυσκολίες που ανακύπτουν από τη λανθασμένη διοικητική δομή και τη γεωγραφική κατανομή των δήμων.

Τα Τζουμερκιώτικα χωριά. Τοπίο απίστευτης ομορφιάς.

Προβλήματα υποδομών στα Τζουμέρκα

Δημήτρης Καλιαμπάκος, Καθηγητής ΕΜΠ-Διευθυντής ΜΕ.Κ.Δ.Ε.

Η ορεινή Ελλάδα, δηλαδή το 70% περίπου της επικράτειας, βρίσκεται, μεταπολεμικά, σε μόνιμη τροχιά αναπτυξιακής υστέρησης. Είναι αυτό «φυσιολογικό και αναμενόμενο» ή υπάρχουν συγκεκριμένες αιτίες που πρέπει να αναδειχθούν;

Μια αντιπαραβολή με τις ορεινές περιοχές της Ευρώπης που ευδοκούν, όπως η Αυστρία, η Ελβετία, η γειτονική ορεινή Ιταλία, η ορεινή Γαλλία κλπ, δείχνει ότι, κατ' αρχήν, η σημερινή κατάσταση θα μπορούσε να είναι πολύ διαφορετική, πολύ καλύτερη. Η ειδοποιός διαφορά σε όλες αυτές τις περιπτώσεις είναι ότι έγκαιρα οι χώρες αυτές είχαν αναπτύξει ειδικές πολιτικές για τις ορεινές περιοχές, κάποιες περισσότερο από μισό αιώνα πριν. Το σημαντικότερο, βέβαια, είναι ότι συνόδευσαν τις πολιτικές αυτές με έμπρακτα μέτρα στήριξης, κυρίως στις υποδομές.

Μια απλή σύγκριση του οδικού δικτύου της Ελλάδας με αυτό της Αυστρίας και της Ελβετίας αποδεικνύει γιατί οι ορεινές περιοχές στις χώρες αυτές έχουν άλλη δυναμική. Σύγχρονα οδικά έργα, με εκτεταμένη χρήση σπράγγων ώστε να προστατεύεται το ορεινό τοπίο, έχουν δώσει πρακτικές λύσεις στο ζωτικής σημασίας πρόβλημα της προσβασιμότητας, αίροντας στην πράξη την απομόνωση των ορεινών περιοχών.

Πιο συγκεκριμένα στα Τζουμέρκα το οδικό δίκτυο υποφέρει από κακό σχεδιασμό, ελλιπή συντήρηση και πρόχειρες λύσεις που δεν συνιστούν αντιμετώπιση του προβλήματος -ούτε καν σημαντική βελτίωση. Ταυτόχρονα, η γενική βελτίωση του οδικού δικτύου στη χώρα μέσω της κατασκευής των μεγάλων οδικών αξόνων (Εγνατία, Ιόνια, κλπ) όχι μόνο δεν είχε σημαντικό αφέλιμο για την περιοχή των Τζουμερκων, αλλά -μιας που η έννοια είναι σχετική- αύξησε την απομόνωσή τους, ειδικά στην περιοχή των Κεντρικών Τζουμερκων. Αλλά, υποδομές δεν είναι μόνο οι δρόμοι. Απεναντίας, η σύγχρονη έρευνα αποδεικνύει ότι για τη συγκράτηση του πληθυσμού και για να υπάρξουν σαφή σημάδια ανάπτυξης των ορεινών περιοχών

εξίσου απαραίτητες είναι οι υποδομές υγείας και εκπαίδευσης. Και στους τομείς αυτούς τα Τζουμέρκα υστερούν σημαντικά. Σχεδόν ολόκληρη η περιοχή ανήκει στις εξαιρετικά προβληματικές όσον αφορά το χρόνο αντιμετώπισης ενός έκτακτου περιστατικού (golden hour), ενώ κυριολεκτικά έχουν αποδεκατιστεί τα δημοτικά σχολεία της περιοχής.

Η σημαντική έλλειψη υποδομών στα Τζουμέρκα, όπως και στην πλειονότητα των ορεινών περιοχών στη χώρα, αποτελεί μια «μαύρη τρύπα» η οποία οδηγεί στη μεταίωση πολλών προσπαθειών, ακόμη και πολιτών -ιδιαίτερα νέων- που προσπαθούν σκληρά για να κερδίσουν μια καλύτερη ζωή στα βουνά. Η έλλειψη αυτή δεν αντιμετωπίζεται με σποραδικά έργα-«μπαλώματα», ενώ μεγάλο κίνδυνο συνιστά η σταδιακή προσαρμογή και των τοπικών κοινωνιών στη μίζερια της σημερινής πραγματικότητας, με αποτέλεσμα τον (αυτό)περιορισμό των διεκδικήσεων. Αντίθετα, είναι όρος ζωτικής σημασίας η χάραξη ειδικής πολιτικής για τις ορεινές περιοχές, συνδυασμένης με τις ανάλογες χρηματοδοτήσεις, κυρίως σε έργα υποδομών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα έργου υποδομής στρατηγικής σημασίας είναι η σήραγγα των Τζουμερκων, ένα έργο υψηλής περιβαλλοντικής προστασίας που θα αντιμετωπίσει τα υπαρκτά σημάδια ανισόμενης ανάπτυξης, εννοώντας την περιοχή και διαχέοντας ένα δυναμικό ανάπτυξης σε ολόκληρη την περιοχή των Τζουμερκων.

Επίσης, παραθέτει τις πιεκές της δυναμικής ώθησης και της ελπιδοφόρας προοπτικής που προβάλλει στον ορίζοντα για περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη, υπό την προϋπόθεση, όπως τονίζει, ότι θα τηρηθούν οι βασικές αρχές ενός βιώσιμου πρότυπου, που απαγορεύει την προστασία του περιβάλλοντος και της φυσιογνωμίας του τοπίου από περιορισμένο ωφέλιμο κατασκευαστικά έργα και υποδομές, καθώς και τη διαφύλαξη της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Ασφαλώς και απαιτείται η βελτίωση των υποδομών, αλλά πρέπει να ιεραρχηθούν προτεραιότητες, παρατηρεί, υπενθυμίζοντας ότι η ευρύτερη περιοχή πάσχει, όχι μόνο στο σκέλος της οδικής διασύνδεσής της με τις πόλεις των Ιωαννίνων, της Άρτας και των Τρικάλων, αλλά και στο σκέλος της εσωτερικής διασύνδεσης και επικοινωνίας των χωριών μεταξύ τους.

Υπό την έννοια αυτή, τονίζει πως, το σπουδαιότερο μαιονέκτημα που αντιμετωπίζει η περιοχή των Τζου-

μερκων είναι η ουσιαστική στήριξη των οδικών υποδομών. Παράλληλα, χρειάζεται έμπρακτη βοήθεια, τόσο από την κεντρική διοίκηση, όσο και από την Αυτοδιοίκηση, στα δίκτυα οικονομικής εξωστρέφειας, όπως, για παράδειγμα, στη διείσδυση σε νέες τουριστικές αγορές -κυρίως του εξωτερικού- και στη διεθνή προβολή και ανάδειξη του τουριστικού προϊόντος.

Τέλος, ο εκπρόσωπος των επαγγελματιών σημειώνει πως η πολιτεία και οι τοπικοί φορείς οφείλουν να κάνουν πολύ περισσότερα για τη στήριξη της συνεργασίας μεταξύ του τριτογενούς και του πρωτογενούς τομέα, επισημαίνοντας ότι αποτελεί κοινό μυστικό στην περιοχή ότι, κυρίως η κτηνοτροφία, εξαρτάται σχεδόν εξολοκλήρου από τον βαθμό τουριστικής κίνησης, αφού, όπως διατείνεται, χρόνο με το χρόνο, τα χωριά ερημώνουν και, ελλείψει κινήτρων και επιλογών, οι νέοι τα εγκαταλείπουν για τις αστικές περιοχές.

Η 17^η ΠΑΝΤΖΟΥΜΕΚΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ

Άγναντα 13 Αυγούστου 2023

Τρανή λαλιά, τρόμου λαλιά SOS ΓΙΑ ΤΑ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ

Κατατέθηκε στη Συνδιάσκεψη το ακόλουθο κείμενο

**Γιατί χρειάζεται επειγόντως
σχέδιο σωτηρίας και ανάπτυξης
των Τζουμέρκων**

Αγαπητοί συντοπίτες

“Των οικιών υμών επιπραμένους αυτοί άδετε”. Αυτός ο μύθος του Αισώπου, η αρχαία αυτή ρήση με τη σύγχρονη μορφή της “των οικιών ημών επιπραμένους ημείς άδομεν”, αποδίδει δυστυχώς την κατάσταση που κυριαρχεί στα Τζουμέρκα.

Εφησυχασμός απέναντι στην σκληρή πραγματικότητα και τα πολλά και σύνθετα προβλήματα των κοινοτήτων των δύο Δήμων. Σιωπή για την εγκατάλειψη της ευρύτερης περιοχής των Τζουμέρκων και τον υπαρκτό κίνδυνο να μετατραπούν τα χωριά και οι οικισμοί ουσιαστικά σε τόπους χωρής κατοίκους με εξαίρεση τα δυο κεφαλοχώρια των δήμων. Απουσία σοβαρού, ρεαλιστικού και στοχοποιημένου σχεδιασμού και προγράμματος για την σωτηρία πρώτα των χωριών μας και παράλληλα την ανάπτυξη της περιοχής, που θα στηρίζεται όμως σε υπαρκτές και γερές βάσεις και όχι σε «έπεια πτερόντα».

Η επικρατούσα αντίληψη για το σύνολο της περιοχής των Τζουμέρκων προκαλεί θλίψη και μας καλεί όλους μας να προβληματιστούμε για το τι να κάνουμε για την σωτηρία των Τζουμέρκων, το σταμάτημα του κατήφορου και την ανάληψη δράσεων με συγκεκριμένους στόχους για την ανάπτυξη της περιοχής. Διερωτώμαστε:

Αποτελεί σχέδιο ανάπτυξης η λογική που αποσιωπά και υποβαθμίζει την αναπαρξία πλην λίγων και σημαντικών εξαίρέσεων πρωτογενούς τομέα παραγωγής (κτηνοτροφία, γεωργία) στην περιοχή μας;

Αποτελεί σχέδιο ανάπτυξης η αντίληψη που βλέπει ως λυδία λίθο την μονόπλευρη στήριξη στον τουρισμό όταν οι υποδομές στα χωριά βρίσκονται σε άθλιες καταστάσεις;

Αποτελεί σχέδιο ανάπτυξης η άποψη για εκτέλεση φαραωνικών έργων αμφίβολης χρησιμότητας και αρνητικών οικολογικών επιπτώσεων στην περιοχή που προβάλλονται μάλιστα ως το Άγιο Δισκοπότηρο για την σωτηρία και την ανάπτυξη της περιοχής όταν πχ οι εσωτερικοί δρόμοι των Δήμων και των χωριών και οι βασικές αρτηρίες που μας συνδέουν με Άρτα, Ιόνια Οδό, Γιάννενα και Εγνατία Οδό βρίσκονται σε κακή κατάσταση;

Αποτελεί σχέδιο ανάπτυξης η αδυναμία υδροδότησης χωριών και οικισμών;

Αποτελεί σχέδιο ανάπτυξης η ανυπαρξία προτάσεων για θεσμοθέτηση κινήτρων πχ φορολογικών και άλλων

για την ενθάρρυνση και στήριξη νέων να μείνουν ή να έρθουν στα χωριά μας;

Αποτελεί σχέδιο ανάπτυξης η απουσία ουσιαστικής συνεργασίας των δυο Δήμων και της Περιφέρειας με τους δήμους για την εύρεση και την αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων;

Μπορεί οποιοδήποτε σχέδιο ή πρόγραμμα για την περιοχή να μην τεθεί σε διαβούλευση και να μην έχει τη στοιχειώδη στήριξη των κατοίκων κυρίως αυτών που ζουν μόνιμα στα χωριά μας;

Μπορεί να είμαστε ευχαριστημένοι όταν τα χωριά μας γεμίζουν 20 μέρες τον Αύγουστο και άντε λίγο Πάσχα και Χριστούγεννα και είναι έρημα σχεδόν 300 μέρες τον χρόνο;

Μπορεί να είμαστε ευχαριστημένοι με το γεγονός ότι ελάχιστα μπουχαριά και καλοριφέρ καπνίζουν τον χειμώνα;

Μπορεί να είμαστε ευχαριστημένοι με τις δημόσιες Υπηρεσίες Υγείας στα Τζουμέρκα;

Μπορεί να είμαστε ευχαριστημένοι με την προβολή της παράδοσης και του πολιτισμού της περιοχής;

Μπορεί...μπορεί...μπορεί....

Αγαπητοί συντοπίτες

Καταθέτουμε- με αφορμή την σημερινή εκδήλωση στην Άγναντα- σύντομα κάποιες σκέψεις για τον τόπο μας, αφού δυστυχώς, από ότι φαίνεται από το πρόγραμμα, δύσκολα θα βρεθεί χρόνος ομιλιών για τους απλούς πολίτες μιας και προηγούνται οι παράγοντες.

Προσοχή. Δεν ισχυριζόμαστε ότι δεν γίνεται τίποτα. Γίνονται πολλά και θετικά στον τόπο μας. Και έγιναν αρκετά για να καλύτερέψουν οι συνθήκες και να διορθωθούν πολλά. Να κλείσουν πληγές και να βελτιωθούν υποδομές. Και αυτά οφείλουμε να τα λέμε. Χρειάζεται όμως τώρα να χτυπήσουμε καμπανάκι. Προς όλους. Πολιτεία, περιφέρεια, Δήμος, κόμματα, αδελφότητες, συλλόγους, συλλογικότητες. Αν χαθεί και αυτή η μάχη ο τόπος μας κινδυνεύει. Χρειάζεται αγώνας για την σωτηρία και την ανάπτυξη των Τζουμέρκων. Όμως με σχέδιο, ρεαλισμό, μετρήσιμους στόχους και άξονα το κοινό καλό και το καλό όλης της περιοχής. Και ο νόυν νοεϊτώ...

Σε αυτά που καταθέσαμε παραπάνω πιστεύουμε ότι ο καθένας και η καθεμία μπορεί να προσθέσει άλλα τόσα και περισσότερα. Ελπίζουμε να συμβάλλουμε θετικά στον διάλογο και τον προβληματισμό για τα αγαπημένα μας Τζουμέρκα.

Σας ευχαριστούμε για την προσοχή σας
Έπονται υπογραφές...

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΙΩΤΩΝ

Η Ομοσπονδία Αδελφοτήτων Τζουμερκιωτών έχει ιδρυθεί το 1917 και στα 106 χρόνια της ζωής της έχει παρουσιάσει σημαντική δράση στα ζητήματα ανάπτυξης της περιοχής.

Ενδεικτικά αναφέρουμε δράσεις των τελευταίων 50 χρόνων.

Κινητοποιήσεις για το δρόμο Άρτας-Τρικάλων, όταν οργάνωσε την υποδοχή τεσσάρων οδοιπόρων νεολαίων από την Άρτα στην Αθήνα.

Κινητοποίηση Τζουμερκιωτών ενάντια στο φράγμα του Αγίου Νικολάου.

Σχεδιασμός και στήριξη της δράσης για την υλοποίηση των μονοπατιών της Βίδρας. Αγώνας για την αναστήλωση του γεφυριού της Πλάκας.

Διοργάνωση 17 Συνδιασκέψεων.

Και τόσα άλλα μικρά και μεγάλα στα οποία η Ομοσπονδία και τα μέλη της, με τη συμπαράσταση της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας, έχουν βρεθεί μπροστά.

Η Γραμματεία της Συνδιάσκεψης

Ο Χρήστος Λαναράς με πολύχρονη και πολύτιμη προσφορά στην Ομοσπονδία

Ο χαιρετισμός του εκπροσώπου της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας Χρήστου Α. Τούμπουρου

Κυρίες και Κύριοι, καλημέρα σας,

Είναι από τις περιπτώσεις που «άλλαι αι βουλαί των ανθρώπων και άλλα ο θεός κελεύει». Αντί να αντιπροσωπεύω το χωριό μου, αντιπροσωπεύω στο χωριό μου.

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, ο κορυφαίος αυτός θεσμός της Ηπειρωτικής αποδημίας ενθυλακώνει τον προβληματισμό των αποδήμων, για να μην πω τον καπμό για την επικοινωνία τους με τη γενέτειρα, με το Τζουμέρκο ειδικότερα εδώ, για την ανάπτυξη του τόπου μας, για το μέλλον του και την εξοδό του από την αφάνεια και την παρακμή. Για την αντιμετώπιση, τέλος πάντων, μιας πορείας προς την ερήμωση. Και ό,τι σημαίνει αυτό. Και σημαίνει πολλά.

Από την άποψη αυτή και μεταφέροντας τη γνώμη όλων των μελών του Δ.Σ. της Πανηπειρωτικής εκφράζω τα θερμά συγχαρητήρια στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ομοσπονδίας Τζουμερκιωτών που διοργανώνει σήμερα τη 17^η Συνδιάσκεψη Αδελφοτήτων Τζουμέρκων, όπου θα αποτυπωθεί ο προβληματισμός μας και θα προταθούν λύσεις στη γενικότερη υπόθεση που αφορά την ανάπτυξη των Τζουμέρκων.

Προσωπικά νιώθω και συγκινημένος, γιατί αναγκαστικά καταβυθίζεται η μνήμη μου και φτάνει στο 1987, ίδια ακριβώς ημερομηνία 13 Αυγούστου, που είχα την τιμή να ασχοληθώ ουσιαστικά με την διοργάνωση της 1^{ης} Συνδιάσκεψης Αδελφοτήτων Τζουμέρκων που έγινε στα Κουκουλία Άρτας. Από τότε πέρασαν πολλά χρόνια και δεν μπορώ να πω ότι δεν έγινε τίποτε απολύτως. Πληθυσμιακά όμως υπήρξε καταβύθιση.

Ξέρετε τι έμεινε; Απλές, ρομαντικές, άκρως συναισθηματικές περιγραφές. «Τα Τζουμέρκα. Χωριά θρονασμένα κάτω από απόκρημνες κορυφές, πέτρινα στολίδια της Πίνδου. Χαράδρες, βοσκοτόπια και ρακούλες, ποτάμια και ρυάκια με γάργαρο νερό».

Και λοιπόν; Τα είπαμε, τα ήπιαμε, τα μιλή-

σαμε και θα πάμε στο καλό. «Απιαστα πουλιά, πέντε τον παρά». Να μην μείνουμε στις φωτογραφίες.

Βέβαια η κατάσταση αυτή, η αρνητική αυτή πορεία ξεκίνησε από παλιά, από το μεταμφυλιακό κράτος. Ένας μεγάλος αριθμός Τζουμερκιωτών αναγκάστηκε να φύγει ανεπιστρεπτή. Συνέβαλε τα μέγιστα και η αστικοποίηση, η εσωτερική μετανάστευση, αποτέλεσμα της οικονομικής πραγματικότητας και της έλλειψης οιασδήποτε κοινωνικής παροχής.

Τι πρέπει να γίνει; Θα το πουν οι ομιλητές. Είναι απολύτως σίγουρο. Εγώ τελειώνοντας να συγχαρώ για άλλη μια φορά την Ομοσπονδία, να τονίσω ότι η Π.Σ.Ε. θα συμβάλει στη δημοσιοποίηση των πρακτικών και με την εφημερίδα «Πανηπειρωτική». Παράλληλα να πω ότι θα εξειδικεύσει προς πάσα κατεύθυνση το περιεχόμενο του ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΟΣ που κατέθεσε στη Βουλή των Ελλήνων και αντιπροσωπεύει της παρέδωσε στους εκπροσώπους όλων των Κοινοτήτων. Αυτή την προσπάθεια θα τη συνεχίσει με κάθε μέσον.

Να εξομολογηθώ όμως και κάτι.

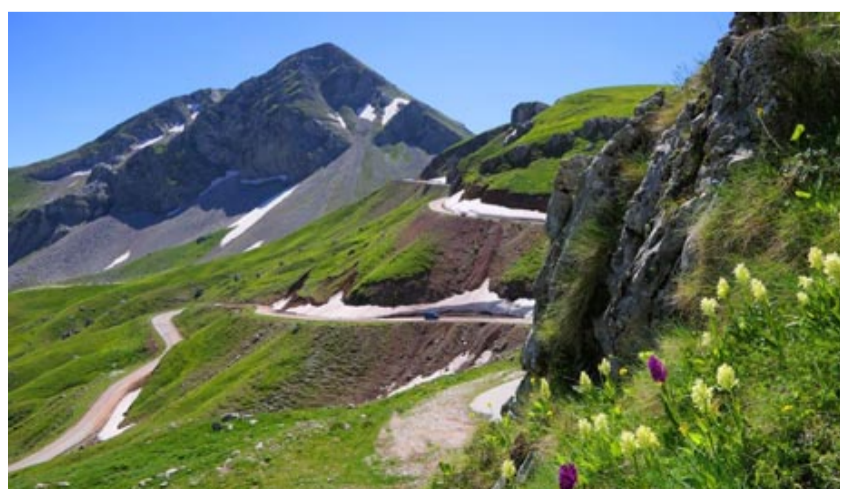
Θλίψη και ενοχή με πιάνει, όταν μιλάω για ανάπτυξη στα Τζουμέρκα, διέλαθεν της προσοχής μου ότι εν έτει 2023 υπάρχει, εδώ στην Άγναντα, ζωντανός συνοικισμός, ο Μακρύκαμπος ή το Καταφυγι, όπως επίσημα ονομάζεται, που δεν έχει οδική πρόσβαση.

Οι υποσχέσεις υπό μορφή πυροβολισμού... Τίποτε δεν έγινε.

Αγανάκτηση επίσης με πιάνει, όταν θυμηθώ πως εν έτει 2023 η Ράμια δεν έχει νερό.

Και τέλος οργή με πιάνει για το δρόμο Άρτα-Άγναντα. Το δρόμο αυτό, δολοφόνο, όπως τον αποκάλεσαν. Κύριοι, γίναμε επαίτες για τα δικαιώματά μας. Τι μας μένει; Αυτό που είπε ο ποιητής. «Για να γυρίσει ο ήλιος, θέλει δουλειά πολλή».

Σας ευχαριστώ

Η 17^η ΠΑΝΤΖΟΥΜΕΚΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ

Άγναντα 13 Αυγούστου 2023

Καταληκτική ομιλία του Προέδρου του ΔΣ της Ομοσπονδίας Τζουμερκιωτών Χρήστου Γκατζόγια

Αγαπητοί συμπατριώτες,
Φίλες και φίλοι,
Ολοκληρώσαμε μια δύσκολη διαδικασία.

Σας ευχαριστούμε πολύ για την παρουσία σας και την υπομονή σας στην παρακολούθηση των εργασιών της 17^{ης} Συνδιάσκεψης για την ανάπτυξη των Τζουμερκίων, εδώ στα φιλόξενα Άγναντα.

Θέλω να ευχαριστήσω από καρδιάς τον Δήμαρχο Κεντρικών Τζουμερκίων κ. Χρήστο Χασιάκο για την εξαιρετική συνεργασία στην επίλυση όλων των τεχνικών προβλημάτων που προέκυψαν, ώστε να παρουσιαστεί αυτή η άρτια οργάνωση. Επίσης ευχαριστώ τους Δημάρχους Αρταίων κ. Χρήστο Τσιρογιάννη και Βορείων Τζουμερκίων κ. Γιάννη Σεντελέ για την ενεργή τους συμμετοχή.

Ευχαριστούμε τον Περιφερειάρχη Ηπείρου κ. Αλέξανδρο Κακριμάνη για την παρουσία του και υπολογίζουμε στην ουσιαστική και πλήρη στήριξη των αιτημάτων μας.

Ευχαριστούμε τέλος τον πρόεδρο του ΔΣ της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας κ. Μάκη Χιτόκίμο, που η συνεργασία μαζί του και με όλο το ΔΣ της ΠΣΕ είναι αναγκαία για την ύπαρξη και δράση της Ομοσπονδίας μας και έχει αποδειχθεί πολλές φορές.

Τα αναλυτικά στοιχεία θα δοθούν στη δημοσιότητα μαζί με τα συνολικά ντοκουμέντα της συνδιάσκεψης μας.

Εκτός από τους 4 ομιλητές μας και την παρέμβαση του Σωτήρη Κολιούση που για αντικειμενικούς λόγους διαβάστηκε από τον Γραμματέα της Ομοσπονδίας

Γιώργο Μαστρογιάννη. Είχαμε ακόμη παρεμβάσεις.

Από τον πλούτο όλων αυτών των σκέψεων και των απόψεων θεωρούμε ότι σήμερα γινόμαστε πιο ώριμοι για να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα της περιοχής και των αποδήμων μας. Κυρίως όμως είμαστε πιο αποφασισμένοι να προσπαθήσουμε πιο αποτελεσματικά να συντονιστούμε όλες οι δυνάμεις των Τζουμερκιωτών, μαζί και με τους άλλους Ηπειρώτες, στη διεκδίκηση της υλοποίησης των αιτημάτων μας. Γιατί, όπως λέμε και στο πρόγραμμα της συνδιάσκεψης έγινε ένα ακόμη βήμα στην αφύπνιση συνειδήσεων, στο να μην μείνει χωριό, σύλλογος, Τζουμερκιώτης που να μην νιώσει ότι η αντιμετώπιση όλων αυτών είναι ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΥΠΟΘΕΣΗ.

Αναδείχθηκαν λοιπόν σήμερα για άλλη μια φορά οι μεγάλες ελλείψεις της περιοχής μας.

Περιγράφηκαν πολύ αναλυτικά και τα προβλήματα των υποδομών κάθε πτυχής, τα ζητήματα της φθίνουσας πρωτογενούς παραγωγής και κυρίως της κτηνοτροφίας, η σύνδεση όλων αυτών με τις δυνατότητες της τουριστικής ανάπτυξης σε ένα περιβάλλον που θεωρεί τον τόπο μας προνομιακό πεδίο κερδοφορίας με την άμεση ανάπτυξη ενεργειακών επιχειρήσεων κάθε είδους (αιολικά, φωτοβολταϊκά, φράγματα, βιοαέριο, σε λίγο υδρογονάνθρακες κλπ) που τελικά βιάζουν τη φύση και απαξιώνουν κάθε άλλη παραγωγική προσπάθεια.

Δεν θα αναφερθούμε αναλυτικά, άλλωστε θα τα δούμε στο σύνολο τους στα συμπεράσματα της συνδιάσκεψης που το ΔΣ μας έχει δεσμευτεί να δημοσιοποιήσει με τη συμπαράσταση των δημάρχων μας και της Περιφέρειας.

Θέλω μόνο να τονίσω ορισμένα θέματα που για μας

τους αποδήμους είναι κυρίαρχα και άμεση ανάγκη για την δυνατότητα επίσκεψης στα χωριά μας.

Πλήρη για όλα τα χωριά πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας, με εξοπλισμένο ασθενοφόρο που να καλύπτουν και τα πιο απομακρυσμένα χωριά, αναπτυγμένο δίκτυο Κέντρων Υγείας με εξοπλισμό και γιατρούς, τακτικές επισκέψεις γιατρών στα χωριά.

Τακτικές εσωτερικές συγκοινωνίες που να συνδέουν και τα χωριά μεταξύ τους αλλά κυρίως τα χωριά με τις κωμοπόλεις και τις πόλεις. Προτεραιότητα στη διάνοξη της σήραγγας των Τζουμερκίων αλλά και των προσβάσεων και του οδικού δικτύου του μεγάλου δακτυλίου.

Τακτική κινητή τραπεζική υπηρεσία ATM σε κάθε χωριό.

Αντικατάσταση-ανανέωση-συντήρηση υποδομών και δικτύων ενέργειας και τηλεπικοινωνιών, κάλυψη με

internet όλης της περιφέρειας.

Αντιμετώπιση των προβλημάτων των κτηνοτρόφων, προστασία του ζωικού κεφαλαίου, σταθερές τιμές που να καλύπτουν το κόστος παραγωγής.

Αγαπητοί συμπατριώτες,
Φίλες και φίλοι,

Τα προβλήματα είναι τόσα πολλά που όλα μαζί δεν περιγράφονται. Απλά τα βιώνουμε όλοι καθημερινά.

Δεν έχουμε πολλές επιλογές.

Θα αποδεχθούμε την κατάσταση; Θα παραδεχθούμε ότι δεν μπορούμε να αντιδράσουμε; Θα αφήσουμε τη ζωή μας, τον τόπο μας να τα διαχειρίζονται άλλοι;

ΟΧΙ! Δεν μας ταιριάζει αυτή η επιλογή!

Σας ευχαριστούμε άλλη μια φορά για την παρουσία σας και τις παρεμβάσεις σας. Καλή αντάμωση!

Ο Ενεργειακός σχεδιασμός της Ηπείρου-Η εφαρμογή στα Τζουμέρκα

Ν.Δ.Γιαννούλης

Φυσικός-Περιβαλ/λόγος (PhD,MSc)

αξία. Αυτό καταδεικνύεται από το γεγονός ότι υπάρχουν σημαντικός αριθμός ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών, μία πλούσια και ξεχωριστή πολιτιστική-ιστορική κληρονομιά, ένα μοναδικό υδάτινο δυναμικό.

Η κλιματική κρίση, η οποία πηγάζει από το κακό στο χειρότερο έχει πυροδοτήσει ένα καταγιάσιο εγκαταστάσεων ΑΠΕ, παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με κριτήριο τα τεράστια κέρδη των επιχειρηματικών ομίλων, σε βάρος της προστασίας του περιβάλλοντος και της ευημερίας της συντριπτικής πλειοψηφίας της κοινωνίας. Κάθε ανθρωπογενής δραστηριότητα πρέπει να είναι εναρμονισμένη με τον Εθνικό Χωρικό Σχεδιασμό, τον Περιφερειακό Χωρικό Σχεδιασμό ((ΠΧΠ) και τα επιμέρους Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού. Τα έργα που έχουν εγκριθεί ή προγραμματίζονται στην Περιφέρεια κάθε άλλο είναι στην κατεύθυνση αυτή.

Τα τελευταία χρόνια παρακολουθούμε επενδύσεις στην παραγωγή ενέργειας που δημιουργούν νέα δεδομένα στο μίγμα παραγωγής ενέργειας στην Ήπειρο.

• Συνεχώς εγκρίνονται εγκαταστάσεις ΑΠΕ. Μόνο στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας το 2022-23 έχουν εκδοθεί 24 αποφάσεις της ΡΑΕ για Αιολικά και Φωτοβολταϊκά Πάρκα, Υδροηλεκτρικά έργα και Εγκαταστάσεις Αποθήκευσης Ενέργειας.

• Ανακοινώθηκαν και δημοπρατούνται έργα παροχής φυσικού αερίου στις πρωτεύουσες των νομών, Ιωάννινα, Πρέβεζα, Άρτα και Ηγουμενίτσα. Σε κάθε πόλη περιφερειακά θα γίνουν υποσταθμίοι υποδοχής οπισθοκαταγωγής αερίου που θα μεταφέρεται από την Ηγουμενίτσα από κεντρικές εγκαταστάσεις αποθήκευσης.

• Το επόμενο ορόσημο στις έρευνες για υδρογονάνθρακες είναι η

έγκριση της περιβαλλοντικής μελέτης για την εκτέλεση της ερευνητικής γεώτρησης στην περιοχή των Ιωαννίνων, από την Energean. Η μελέτη έχει κατατεθεί στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του ΥΠΕΝ και εφόσον εγκριθεί θα οδηγήσει στην έναρξη της γεώτρησης μέσα στο 2024, εφόσον δεν υπάρξουν δικαστικές προσφυγές.

Τα ερωτηματικά που δημιουργούνται είναι πολλά. Αλήθεια που είναι οι διακρίσεις για σταδιακή κατάργηση των εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας από υδρογονάνθρακες, ενώ τινίδια στιγμή πως δικαιολογείται η απαξίωση του λιγνίτη για την παραγωγή ενέργειας;

Το Διοικητικό και το Γενικό Συμβούλιο της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος, μέσα από επίμονες συλλογικές διαδικασίες, προσέγγισε το σοβαρό αυτό πρόβλημα συλλογικά και κατέθεσε δημιουργικές προτάσεις στην κυβέρνηση και τους αρμόδιους φορείς. Βασικά προτείνεται η ολοκληρωμένη και όχι αποσπασματική έγκριση των μονάδων παραγωγής ενέργειας με κεντρικό άξονα τον Εθνικό και Περιφερειακό Ενεργειακό Σχεδιασμό. Βασικά μέτρα που πρέπει να υλοποιηθούν μεταξύ άλλων είναι:

1. Εκπόνηση και έγκριση του Περιφερειακού Ενεργειακού Σχεδιασμού, με βασικές παραμέτρους, το ενεργειακό μείγμα που πρέπει να επιλεγεί για την Περιφέρεια, τον καθορισμό περιοχών αποκλεισμού χωροθέτησης ΑΠΕ, την φέρουσα ικανότητα ανά περιοχή υποδοχής Αιολικών, Φωτοβολταϊκών και Υδροηλεκτρικών.
2. Ολοκλήρωση του Εθνικού Ειδικού Χωρικού Σχεδιασμού ΑΠΕ
3. Εκπόνηση του Ειδικού Χωρικού Σχεδιασμού ΑΠΕ Περιφέρειας.
4. Αναστολή όλων των διαδικασιών αδειοδότησης και υλοποίησης υποδομών ΑΠΕ μέχρις την ολοκλήρωση του Εθνικού Χωροταξικού ΑΠΕ και του Ειδικού Χωροταξικού ΑΠΕ Περιφέρειας.
5. Εκπόνηση ολοκληρωμένης μελέτης για την προστασία των πηγών ύδατος και του υδάτινου δυναμικού.
6. Θεσμοθέτηση αποφασιστικού ρόλου του Περιφερειακού Συμβουλίου και των Δημοτικών Συμβουλίων.
7. Κατάργηση του χαρακτηρισμού του ΕΤΜΕΑΡ
8. Κατάθεση ψηφίσματος στα αρμόδια Υπουργεία για κατάργηση των διατάξεων του Ν.4685/20 βάσει του οποίου επιτρέπεται η χωροθέτηση εγκαταστάσεων εξορυξίων, ΑΠΕ κ.λ.π. και εντός Προστατευόμενων Περιοχών και πολλές άλλες διατάξεις σε βάρος της προστασίας του περιβάλλοντος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η 17^η Παντζουμερκιώτικη Συνδιάσκεψη που έγινε στην Άγναντα, 13 Αυγούστου 2023, είναι ένα επίτευγμα της Ομοσπονδίας Τζουμερκιωτών. Πολλά προσέφερε και περισσότερο έχει ακόμη να δώσει. Καταρχάς κυριάρχησε ο προβληματισμός για την ανάπτυξη των Τζουμερκίων. Και ο προβληματισμός αυτός άγγιξε όλους τους Τζουμερκιώτες. Γιατί κοινή είναι η διαπίστωση πως, εάν δεν ληφθούν επείγοντως μέτρα, εάν δεν υλοποιηθούν προγράμματα ανάπτυξης που θα αφορούν όλους τους τομείς, η περιοχή θα ερημώσει, θα απολετηθεί. Και τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι καθολικά, να στοχεύουν στη γενική ανάπτυξη και όχι στα επιμέρους ζητήματα, η επίλυση των οποίων, πολλές φορές, παίρνει τη μορφή τοπικής αντίληψης και πρακτικής. Και για να γίνει αυτό απαιτείται η ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα. Δεν εγκαθίσταται κανείς μόνιμα στα Τζουμέρκα ή όπου αλλού, εάν δεν έχει μόνιμη απασχόληση, σταθερό εισόδημα. Η τουριστική ανάπτυξη, η παροχή υπηρεσιών, θετικό στοιχείο ανάπτυξης, δεν είναι η πανάκεια.

Η εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου, ιδίως του νερού, απαιτείται να γίνεται προγραμματισμένα και ανάλογα με τις φυσικές δυνατότητες. Και τόσα άλλα. Τέλος, γνωρίζουμε πως τα Τζουμέρκα «κρατάνε στον κόρφο τους» μια δυνατή και ζωντανή παράδοση. Αυτή την παράδοση σφειλούμε να τη διαφυλάξουμε και να την προωθήσουμε. Τεράστιο έργο υποδομής-αναπτυξιακό για τα Τζουμέρκα. Οι προτάσεις θα μελετηθούν και θα υποβληθούν καταλλήλως. Ένα έργο δύσκολο, κοπιώδες και απαιτητικό. Το υπερσκελίζει όλα αυτά η αγάπη των Τζουμερκιωτών για τον τόπο τους. Τα Τζουμέρκα. Τα Τζουμέρκα της ομορφιάς, της εγκατάλειψης, της ξενιτιάς και της ερήμωσης... Υπάρχουν όμως και τα Τζουμέρκα της προκοπής, της πρόδου και του πολιτισμού.

Εγκαινιάστηκε ο «ΝΑΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ» στην Καρίτσα Ζίτσας

Δωρεά Δημητρίου και Βικτωρίας Μήτση

Μια εξαιρετική πολιτιστική προσπάθεια. Ένας ιδιαίτερος χώρος, όπου αναμένεται να μετουσιωθεί σε «κιβωτό» του λαϊκού μας πολιτισμού και να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την Κοινότητα Καρίτσας και την ευρύτερη περιοχή εμπλουτίζοντας το πολιτιστικό και τουριστικό προϊόν του Δήμου Ζίτσας, άνοιξε και επίσημα τις πόρτες του για το κοινό.

Ο «ΝΑΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ» δωρεά Δημητρίου και Βικτωρίας Μήτση εγκαινιάστηκε το πρωί της Κυριακής (13-08-2023) χοροστατούντος του Μητροπολίτη Ιωαννίνων κ.κ. **Μάξιμου**, παρουσία του Δημάρχου Ζίτσας, Αντιδημάρχων, Δημοτικών Συμβούλων, Προέδρων Κοινοτήτων, εκπροσώπων της Δ/σης Αστυνομίας Ιωαννίνων, του Αστυνομικού Τμήματος Ζίτσας, της VIII Ταξιαρχίας, Αδελφοτήτων, και πολιτιστικών Συλλόγων καθώς και κατοίκων της ευρύτερης περιοχής αλλά και της θεσπρωτίας που είναι ο τόπος καταγωγής του δωρητή.

«Στόχος της Δημοτικής αρχής είναι ο χώρος που εγκαινιάζουμε σήμερα να αποτελέσει πόλο έλξης για επισκέπτες και μαθητές από την ευρύτερη περιοχή και γιατί όχι και από την υπόλοιπη χώρα και να προστεθεί στο ευρύ δίκτυο εκθεσιακών χώρων που λειτουργούν στο Δήμο Ζίτσας με στόχο πάντα να ενισχυθεί η επισκεψιμότητα», επεσήμανε μεταξύ άλλων στο χαιρετισμό του ο Δήμαρχος Ζίτσας **Μιχάλης Πλιάκος**.

Ταυτόχρονα αναφέρθηκε και στην προσπάθεια της Δημοτικής Αρχής καθώς και στο ιστορικό των ενεργειών προκειμένου να ανακαινισθεί το κτίριο του παλαιού Δημοτικού σχολείου για να πάρει σάρκα και οστά το όραμα των δωρητών υπογραμμίζοντας, « Η Περιφέρεια στάθηκε δίπλα μας όλα αυτά τα χρόνια στην πολύ μεγάλη προσπάθεια που καταβάλαμε για την αποκατάσταση του κτιρίου. Στη συνέχεια και μετά τις επαφές που έκανε ο τότε αντιδήμαρχος **Στέφανος Μιχάλης** με τον κ. **Μήτση** αποφασίσαμε όλοι μαζί η δωρεά του να μεταφερθεί εδώ και να δημιουργηθεί αυτός ο μοναδικός χώρος».

Απευθυνόμενος δε, στο δωρητή εμφανώς συγκινημένος τον ευχαρίστησε που εμπιστεύθηκε στο Δήμο τα χιλιάδες αντικείμενα που με τόσο κόπο και φροντίδα συγκέντρωσαν ο ίδιος και η αείμνηστη σύζυγός του Βικτωρία τονίζοντας «παρά την επίπονη προσπάθεια που χρειάστηκε δεν τα μετάνιωσα ούτε στιγμή μέχρι σήμερα. Το αποτέλεσμα μας ανταμείβει όλους και είναι ορατό ειδικά για όσους γνώριζαν σε τι κατάσταση ήταν το κτίριο».

Ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων κ.κ. Μάξιμος συνεχάρη τόσο τον κ. **Μήτση** για τη χειρονομία του όσο και τη Δημοτική Αρχή που αγάλισσε και έδωσε στέγη στο όραμα του. «Είναι ένα προσκλητήριο αυτό που κάνετε σήμερα και πολύ σας ευχαριστούμε» ανέφερε χαρακτηριστικά απευθυνόμενος στον κ. **Μήτση** και πρόσθεσε, σας ευχαριστώ και εγώ προσωπικά που μου δίνετε τη δυνατότητα να συμμετάσχω σε αυτή τη χαρά και να συμπροσευχηθούμε να μας φωτίσει ο θεός και άλλα τέτοια έργα να πάρουν σάρκα και οστά».

Κατά την τελετή των εγκαινίων χαιρετισμό απεύθυναν επίσης ο πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος **Μάκης Κιάμος**, ο οποίος τόνισε «ότι αυτή η προσφορά και γενικότερα το έργο Δημήτρη Μήτση τον καθιστούν αληθινά ιεροκήρυκα της παράδοσης και του ηπειρωτικού πολιτισμού, θερμά συγχαρητήρια. Να τονίσω περαιτέρω πως ο Δημήτρης Μήτσης για πολλές δεκαετίες προσέφερε ουσιαστικό και πολύτιμο έργο στην Ηπειρωτική Αποδημία». Επίσης, χαιρετισμό απηύθυναν ο πρώην Πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων **Γεώργιος Καψάλης**, ο γλύπτης **Θεόδωρος Παπαγιάννης**, ο Πρόεδρος του Μορφωτικού Πολιτιστικού Συλλόγου Καρίτσας **Παντελής Ντάγκας**. Όλοι τους αναφέρθηκαν στην πολυαξιόλογη προσωπικότητα του δωρητή που επί σειρά δεκαετιών συγκέντρωνε τα χιλιάδες αντικείμενα που περιλαμβάνει η συλλογή του και εξήραν την πρωτοβουλία της Δημοτικής Αρχής να δημιουργήσει σε αγαστή συνεργασία μαζί του ένα μουσείο που θα συμβάλει στην διάσωση και διάδοση της πολιτισμικής ταυτότητας του τόπου μας και παράλληλα θα προσελκύσει επισκέπτες όλων των ηλικιών στο Δήμο Ζίτσας.

Στα χιλιάδες αντικείμενα-εκθέματα οι επισκέπτες ανακαλύπτουν την καθημερινή ζωή των Ηπειρωτών του περασμένου αιώνα με μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση όπως ανέφερε χαρακτηριστικά

Ο πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας εναποθέτει λουλούδια στο μνήμα του Αντώνη Φούσσα

Από την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας παρευρέθησαν, εκτός του Προέδρου, η Α' Αντιπρόεδρος Μαρίκα Γκόνη και τα μέλη Κώστας Ζηκόπουλος και Ηλίας Χρηστάκος και ο Προκόπης Γκογιάννης

στην ομιλία του ο δωρητής **Δημήτριος Μήτσης**. «Δεν ήθελα να είναι ένα σύνθημα λαογραφικό μουσείο που απλά γίνεται παράθεση αντικειμένων όπως συμβαίνει σε ανάλογα μουσεία ανά την Ελλάδα» είπε και διευκρίνισε, «ο κάθε επισκέπτης μπορεί από μόνος του να διαπιστώσει ότι είναι μια έκθεση ανθρωποκεντρική. Δεν στέκεται δηλαδή στα ίδια τα πράγματα αλλά στις ιστορίες που εκείνα διηγούνται για το πρόσωπο που κάποτε ανήκαν και τα χρησιμοποιούσε».

Συναισθηματικά φορτισμένος, έκανε ιδιαίτερη αναφορά στην αείμνηστη σύζυγό του Βικτωρία στην οποία αφιέρωσε το «ΝΑΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ» και ευχαρίστησε το Δήμαρχο Ζίτσας για τη συνεργασία και τη συνδρομή του στο να πραγματοποιηθεί το όνειρό της. «Είμαι ευτυχής, είπε, ίσως ο πιο ευτυχισμένος άνθρωπος, διότι ο θεός-θεά τύχη, με όπλισε με το γερνικό πείσμα που ξεπερνάει το παιδικό. Κι έτσι κατορθώθηκε και πραγματοποιήθηκε το όνειρο δύο ανθρώπων. Είναι το όνειρο της αγαπημένης μου συζύγου Βίκυς-Βικτωρίας και δικό μου. Αλλά δυστυχώς η Βίκυ μου δεν ευτύχησε και αυτή, να αντικρίσει τον Ιερό Ναό Πολιτιστικής Κληρονομιάς ολοκληρωμένο. Απεβίωσε πρόωρα κι έτσι στην μνήμη της τον δώρισα στο Δήμο Ζίτσας που ο αγαπητός Δήμαρχος ε **Μιχάλης Πλιάκος**, διέγινε το ρόλο που θα διαδραματίσει στην αναπτυξιακή πορεία, τόσο για το Δήμο Ζίτσας, όσο και του περιγύρου αυτού, και γιατί όχι και σε επέκταση της Ηπείρου».

Η τελετή των εγκαινίων που παρουσίασε και συντόνισε η **Αλεξάνδρα Παπαχρήστου** περιελάμβανε επίσης προβολή ολιγόλεπτου βίντεο με τη διαδρομή του δωρητή που είχε επιμεληθεί ο προσωπικός του φίλος **Διονύσης Παπαχρήστου**, μουσικό πρόγραμμα με μελοποιημένα ποιήματά του **Δημητρίου Μήτση** καθώς και ξενάγηση στους χώρους του μουσείου.

Αντώνης Φούσσας: Πάντα κοντά μας

Το Σάββατο 26 Αυγούστου 2023 με πρωτοβουλία της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας τελέστηκε μνημόσυνο για τον **Αντώνη Φούσσα**, στο μνήμα του, στο χωριό Ρεπετίτσα Ιωαννίνων. Η δράση του Αντώνη ήταν απόλυτα συνδεδεμένη με την Ηπειρωτική Αποδημία και η προσφορά του αξιόλογη.

Λουλούδια κατέθεσαν στο μνήμα του ο Πρόεδρος της ΠΣΕ **Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος Χίτος**, ο Περιφερειάρχης Ηπείρου **Αλέξανδρος Κακριμάνης** και ο Δήμαρχος Πωγωνίου **Κώστας Καψάλης**. Μίλησε ο Πρόεδρος της ΠΣΕ, ο αδελφός του Στέφανος, ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Πωγωνισίων, ο Περιφερειάρχης και ο δήμαρχος Πωγωνίου.

Στη σύντομη ομιλία του ο Πρόεδρος της Π.Σ.Ε. είπε και τα εξής:

«Ο **Αντώνης Φούσσας**, ο εκλεκτός αυτός Ηπειρώτης, ευπατρίδης είχε ουσιαστική συνεισφορά στην Ηπειρωτική αποδημία και εξαιρετική δραστηριότητα στο πολιτικο-κοινωνικό γίγνεσθαι του τόπου.

Από νεαρή ηλικία είχε ενεργή δράση στη Ηπειρωτική αποδημία. Εκλέχτηκε στο ΔΣ

Από την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας παρευρέθησαν, εκτός του Προέδρου, η Α' Αντιπρόεδρος Μαρίκα Γκόνη και τα μέλη Κώστας Ζηκόπουλος και Ηλίας Χρηστάκος και ο Προκόπης Γκογιάννης

της ΠΣΕ, στο πλευρό του αείμνηστου **Κώστα Νάση**, το 1977 και για μια δεκαετία αναδείχθηκε σε διάφορες θέσεις ευθύνης, μέχρι και αντιπρόεδρος του ΔΣ.

Ήταν πάντα κοντά στην Πανηπειρωτική, η παρουσία του ήταν έντονη σε όλες τις εκδηλώσεις της. Μιλούσε και τα λόγια του ήταν «γεμάτα Ήπειρο» και ο καημός του η Ρεπετίτσα και η Ηπειρωτική παράδοση.

Απλός, καταδεκτικός, νουνεχός και μαχητής, διέπρεψε ως Δικηγόρος. Καταξιωμένος με ήθος και έγνοια για τον άνθρωπο.

Η ΠΣΕ, όταν αποχώρησε από τη διοίκηση το 1987, τον ανακήρυξε «Πρωτεργάτη», για την προσφορά του στην Ηπειρωτική Αποδημία και την Ήπειρο γενικότερα.

Μέχρι την τελευταία του στιγμή βρέθηκε στο πλευρό της ΠΣΕ.

Με ευγνωμοσύνη διατυπώνουμε πάντοτε τις ευχαριστίες μας για όσα πρόσφερε στην αποδημία.

Αντώνη σε ευχαριστούμε θερμά. Η προσφορά σου ανεκτίμητη και η θύμησή σου σεβαστή».

Η ζυγιά του **Χρήστου Ζέκιου** έπαιξε μοιρολόγι και στη συνέχεια ο **Σάββας Σιάτρας** είπε το αγαπημένο του τραγούδι « Ο Σμναντάκας» η «Θσμαντάκας». Αμεσως μετά τα μέλη της ΠΣΕ και αρκετοί περευρισκόμενοι μετά από πρόσκληση της οικογένειας μετέβησαν στο πατρικό του **Αντώνη Φούσσα** όπου έγινε αναφορά στη ζωή και στο έργο του από τον αδερφό του **Στέφανο** και η οικογένεια προσέφερε φιλοξενία στο καφενείο του χωριού.

Από την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας παρευρέθησαν, εκτός του Προέδρου, η Α' Αντιπρόεδρος **Μαρίκα Γκόνη** και τα μέλη **Κώστας Ζηκόπουλος** και **Ηλίας Χρηστάκος**.

Νιώθουμε την υποχρέωση να ευχαριστήσουμε ειδικά: Τις δύο Γυναίκες από Σύλλογο Γυναϊκών Άνω Καλάμα, τα δύο κορίτσια από το χορευτικό Παρακαλάμου, τους μουσικούς: **Χρήστο Ζέκιο**: κλαρίνο, **Δημήτρη Χαλιγιάννη**: Λαούτο, **Θανάση Ζέκιο**: Ντέφι, **Λάμπρο Ζέκιο**: βιολί.

Ειδικά ευχαριστούμε τον **Γιώργο Μάνη** για την φωτογραφική κάλυψη και τη βοήθεια στο συντονισμό της όλης εκδήλωσης.

Οικογένεια Bvlgari. Επίσκεψη στην Παραμυθιά, στον τόπο καταγωγής

ΣΩΤΗΡΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ

Την Παραμυθιά, εκεί όπου ο διάσημότερος οίκος κοσμημάτων του κόσμου έκανε τα πρώτα του βήματα το 1870, επισκέφθηκε 13 Αυγούστου 2023 η οικογένεια Bvlgari.

Η συγκίνηση ήταν μεγάλη όταν ο **Nicola Bvlgari** αλλά και τα μικρότερα μέλη της οικογένειας αντίκρισαν τα μέρη των προγόνων τους. Η οικογένεια επισκέφθηκε το υπό ανακαίνιση κτήριο δωρεά της οικογένειας Bvlgari καθώς και το πρώτο εργαστήριο και κατάστημα αργυροχρυσουχοίας, του Σωτήρη Βούλγαρη.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους ενημερώθηκαν από τον Δήμαρχο Σουλίου **Γιάννη Καραγιάννη**, την πρόεδρο του Περιφερειακού Συμβουλίου **Σταυρούλα Μπραϊμ** και τον Αντιδήμαρχο Τεχνικών Υπηρεσιών **Φανη Μπελλόγια** για τις εργασίες μετατροπής σε Κέντρο Τέχνης Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, όπου μεγάλο τμήμα του θα είναι

Σωτήρης Βούλγαρης

αφιερωμένο στους μεγάλους ευεργέτες της πόλης. Επισκέφθηκαν ακόμα, την εκκλησία της Παναγίας και το μνημείο των 49 Προκρίτων.

Ο Nicola Bvlgari, και η οικογένεια του δήλωσαν

Ο Nicola Bvlgari με τον δήμαρχο Παραμυθιάς στην προτομή του Σωτήρη Βούλγαρη

ενθουσιασμένοι και από τις **εργασίες στο πρώην Δημοτικό Σχολείο** και τόνισαν πως είναι πρόθυμοι να συμβάλουν για την ολοκλήρωση του εγχειρήματος και θα ακολουθήσουν οι σχετικές συζητήσεις με τις τεχνικές υπηρεσίες του Δήμου Σουλίου.

Ο Nicola αλλά και όλα τα μέλη της οικογένειας

φωτογραφήθηκαν με χαρά με όλους τους παρευρισκόμενους επίσημους και μη. Η επίσκεψη της οικογένειας Bvlgari ολοκληρώθηκε με γεύμα σε ταβέρνα στις όχθες του **ποταμού Αχέρωντα**, όπου δόθηκε υπόσχεση για νέα επίσκεψη τους σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.

Ο Nicola Bvlgari με τον δήμαρχο Παραμυθιάς στην προτομή του Σωτήρη Βούλγαρη

Ο ΟΙΚΟΣ «BYLGARI» ΚΑΙ Ο ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ

Σωτήριος Βούλγαρης: Το Ηπειρωτόπουλο από την Παραμυθιά που δημιούργησε τον περίφημο οίκο BYLGARI και έμεινε μέχρι το τέλος γνήσιος Έλληνας

Γράφει ο Σπύρος Εργολάβος

Όλοι σήμερα, μέσα και έξω απ' την Ελλάδα, παραδέχονται πως η Ήπειρος είναι η πατρίδα των Ευεργετών. Όσο ξερό και άγονο είναι το έδαφός της, τόσο πλούσιο φύτρωσε, και εξακολουθεί ευτυχώς και σήμερα να φυτρώνει, το δέντρο της Ευεργεσίας. Δέντρο που πρόσφερε άφθονους τους καρπούς του, ιδιαίτερα στα χρόνια της πικρής σκλαβιάς.

Με την ιστορική κωμόπολη της Ηπείρου, την Παραμυθιά Θεσπρωτίας, που υπήρξε, κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας, αξιόλογο, πνευματικό, κέντρο, και απόλαυσε άφθονους τους καρπούς της ευεργεσίας από μικρούς και μεγάλους ευεργέτες, συνδέεται η οικογένεια **Μαρούτσι** που έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στην Ελληνική Κοινότητα της

Ο στάφος της οικογένειας Βούλγαρη

Βενετίας.

Από την Παραμυθιά επίσης ξεκίνησε και ο ιδρυτής του διάσημου διεθνούς οίκου κοσμημάτων και ειδών πολυτελείας "BYLGARI", ο **Σωτήριος Βούλγαρης**. Όλα ξεκίνησαν από τον παππού του, **Κων/νο Βούλγαρη**, ένα φτωχό αργυροκόδο, με καταγωγή από το χωριό Καλαρρύτες στην ορεινή Πίνδα, που πουλούσε τις εκκλησιαστικές του δημιουργίες, ως πλανόδιος, στην ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου. Ο πατέρας του Γεώργιος παντρεύτηκε την **Ελένη Στρογγάρη** στην Παραμυθιά, απέκτησε 11 παιδιά, από τα οποία επέζησε μόνο ο Σωτήριος.

Εκείνη την εποχή η Ήπειρος τελούσε υπό Οθωμανική κατοχή. Τούρκοι και Χριστιανοί αποφάσισαν να ισοπεδώσουν την Παραμυθιά και να την ξαναχτί-

Η οικογένεια Σ. Βούλγαρη (Σωτήριος-Ελένη, Γεώργιος και Κωνσταντίνος)

Σωτήρης Βούλγαρης, ο δημιουργός του οίκου "BULGARI"

Ο οίκος "BVLGARI" στην Ρώμη»

σουν από την αρχή. Το μαγαζί της οικογένειας Βούλγαρη παραδόθηκε στις φλόγες. Στο μεταξύ ο Σωτήριος μεγάλωσε και γίνεται ο στυλοβάτης της οικογενειακής επιχείρησης. Αυτός ήταν το μέλλον της δυναστείας που έφτιαξε το διάσημο αυτό οίκο κοσμημάτων.

Από την Παραμυθιά εγκαταστάθηκε στην Κέρκυρα, πρώτο σταθμό εξέλιξης στην πορεία του.

Επόμενος σταθμός η Νάπολη της Ιταλίας, όπου

ίδρυσε και το πρώτο κατάστημα. Οι ληστείες όμως στην περιοχή τον ανάγκασαν να μετακομίσει στη Ρώμη, στην οποία, ύστερα από πολλές περιπέτειες, άρχισε η λαμπρή του σταδιοδρομία.

Η επιτυχία του ήταν αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς. Από τις πέντε το πρωί ως αργά τη νύχτα, δούλευε το ασήμι. Οι δουλειές του προσδεύουν και ο

Σωτήριος καλεί στη Ρώμη συμπατριώτες του από την Ελλάδα, για να στηρίξουν την επιχείρησή του.

Ανοίγει καινούριο κατάστημα στην οδό Via dei Condotti, στο οποίο πουλάει ασημικά, αντίκες, σπάνια αντικείμενα και κοσμήματα. Στο μεταξύ ιδρύει υποκαταστήματα σε αρκετές πόλεις της Ιταλίας και προσελκύει, με τα πολύτιμα αντικείμενα, μια πελατεία από πλούσιους, αριστοκράτες και ξένους.

Στις αρχές του 20ου αιώνα, μαθαίνει τα μυστικά του επαγγέλματος στους δυο γιους του, τον Κωνσταντίνο και το Γεώργιο, που ασχολούνται κυρίως με το εμπόριο παλιών ασημικών και κοσμημάτων.

Ο **Σωτήριος Βούλγαρης** παρέμεινε σε όλη του τη ζωή ένας γνήσιος Έλληνας, και διατήρησε μέχρι το τέλος της ζωής του την πίστη των πατέρων του. Ζήτησε, λίγο πριν από το θάνατό του, να ενταφιαστεί στο περίφημο "κοιμητήριο των Ξένων" ή "Κοιμητήριο των Καλλιτεχνών" της Ρώμης, ένα από τα ωραιότερα και πιο υποβλητικά νεκροταφεία στον κόσμο.

Ζήτησε επίσης πάνω στον τάφο του να γραφεί το όνομά του στα Ελληνικά, όπως διαπιστώσαμε κατά την επίσκεψή μας στο κοιμητήριο, και όπως μπορείτε να διαπιστώσετε από την εικόνα του τάφου που παραθέτουμε.

Μετά το θάνατό του, το 1932, αναλαμβάνουν τον οίκο οι δυο γιοι του, Γεώργιος και Κων/νος. Στη συνέχεια ο Οίκος BVLGARI βρέθηκε στα χέρια της τρίτης γενιάς που την απαρτίζουν τα παιδιά του Κωνσταντίνου και του Γεώργιου, με πρόεδρο τον Πάολο – γιο του Γεώργιου, αντιπρόεδρο τον αδελφό του Νικόλα και γενικό διευθυντή τον Φραντσέσκο Τράπανι, γιο της Λία Μπούλγκαρι, αδελφής του Πάολο και του Νικόλα.

Και η τρίτη γενιά φρόντισε, με διαλεχτούς σχεδιαστές και τεχνίτες, να έχουν οι δημιουργίες τους τη σφραγίδα της οικογενειακής παράδοσης. Οι ίδιοι θεωρούνται από τους καλύτερους κοσμηματοποιούς του κόσμου. Έτσι, σε συνδυασμό με το επιχειρηματικό δαιμόνιο το οποίο πέρασε από τον παππού Σωτήριο στα παιδιά Κωνσταντίνο και Γεώργιο, και από αυτά στα εγγόνια Πάολο και Νικόλα, ο Οίκος BVLGARI θεωρείται σήμερα πραγματικός κολοσσός στο είδος του, διαθέτει περισσότερα από 230 καταστήματα σε ολόκληρο τον κόσμο και έχει αναδειχτεί σε ένα από τα μεγαλύτερα συγκροτήματα στον τομέα των ειδών πολυτελείας.

Αξιοσημείωτο επίσης για την Ήπειρο, ιδιαίτερα δε για την Παραμυθιά, είναι το γεγονός ότι, αμέσως μετά το θάνατο του Σωτήριου Βούλγαρη, το 1932, τα παιδιά του, Κωνσταντίνος και Γεώργιος, στη μνήμη του πατέρα τους, ο οποίος γεννήθηκε και πέρασε τα παιδικά του χρόνια στην Παραμυθιά, ανέλαβαν να κτίσουν στην Παραμυθιά το περίφημο Δημοτικό Σχολείο Παραμυθιάς, ένα πραγματικό πέτρινο αριστούργημα, που στοίχισε τεράστια ποσά εκείνη την εποχή, και ήταν το τελειότερο εκπαιδευτικό συγκρότημα της Ηπείρου. Στην ανατολική πλευρά του κτιρίου υπάρχει, και σήμερα, εντοιχισμένη μαρμάρινη πλάκα, με την επιγραφή: "ΩΚΟΔΟΜΗΘΗ ΕΝ ΕΤΕΙ 1937, ΔΑΠΑΝΑΙΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ".

Πρόσφατα μέλη της οικογένειας Βούλγαρη επισκέφθηκαν στην Παραμυθιά τους χώρους που σχετίζονται με τον ιδρυτή του Οίκου Βούλγαρη.

Είναι ιδιαίτερα τιμητικό για μας τους Ηπειρώτες το γεγονός ότι ανάμεσα στις εκλεκτές εκείνες προσωπικότητες του Απόδημου Ελληνισμού που αποτελεί μέχρι σήμερα το πιο ανεκτίμητο εθνικό κεφάλαιο, πρωτοπόροι και πρωταγωνιστές υπήρξαν οι Ηπειρώτες Έμποροι — Ευεργέτες και Δάσκαλοι του Γένους.

Χάρη σ' αυτά τα πιο εκλεκτά του Λαού μας, η Ήπειρος, η πανάρχαια αυτή του Ελληνισμού κοιτίδα, υπήρξε η Ακρόπολη, το ιερό βήμα, όπου ο Ελληνισμός μπόρεσε, ως άρτον προθέσεως, να διαφυλάξει μέσα στον εξοντωτικό κατακλυσμό των βάρβάρων επιδρομών και κατακτίσεων, την κιβωτό της εθνικής του αυτοσυνειδησίας. Ταύτισε έτσι την Εύανδρο Ήπειρο με το πιο γνήσιο κομμάτι της Ελληνικής γης και ανάγκασε το δημιουργό της Ελλάδας των πέντε θαλασσών και των δυο Ηπείρων, τον Ελευθέριο Βενιζέλο, στις πιο κρίσιμες στιγμές για το Έθνος μας, να διακηρύξει: "Αυτοί οι Ηπειρώτες, οι αιώνιοι Έλληνες".

Μεγάλη ασφαλώς η τιμή, εξίσου όμως βαριά και ευθύνη. Ευθύνη να βιώσουμε βαθιά μέσα μας το χρέος προς τους μεγάλους Εθνικούς μας Ευεργέτες, και Δασκάλους του Γένους, που αποτελούν μέχρι σήμερα το καύχημα της πατρίδας μας. Ένιωσαν βαθιά μέσα στην ψυχή τους το χρέος τους προς την πατρίδα. Όρισαν με σαφήνεια τον τρόπο με τον οποίο επιθυμούσαν να γίνεται η διοίκηση και η διαχείριση των περιουσιών τους. Η φωνή τους, όπως βγαίνει μέσα απ' τις διαθέκες τους, μετουσιώνεται σε πολυδάκρυτη και πολυπλόκηρη ικεσία: υψώνεται σε μάθημα αυστηρό και δεν μπορούμε να του ξεφύγουμε. Γίνεται κραυγή και χρέος έχουμε να την ακούσουμε.

Η λειτουργική αποκατάσταση του ιστορικού-εμβληματικού κτηρίου «Βούλγαρη» στην Παραμυθιά Θεσπρωτίας

Λειτουργικό πρόκειται να καταστεί το εμβληματικό ιστορικό κτήριο «Βούλγαρη» στην Παραμυθιά Θεσπρωτίας, ύστερα από τις υπογραφές της σύμβασης ανάμεσα στον δήμαρχο Σουλίου Γιάννη Καραγιάννη και την ανάδοχο εταιρεία.

Μετά την αποπεράτωση των εργασιών, που σύμφωνα με την συμβατική υποχρέωση προβλέπεται μετά από 18 μήνες, το κτήριο που αποτελεί δωρεά της οικογένειας Βούλγαρη θα χρησιμοποιηθεί ως πολυχώρος τέχνης, ιστορίας, πολιτισμού και εκπαίδευσης. Το έργο εντάχθηκε στο ΕΣΠΑ και ο προϋπολογισμός του ανέρχεται στο ποσό των δύο εκατομμυρίων διακοσίων πενήντα χιλιάδων ευρώ. Εκτός των εργασιών επισκευής, συντήρησης και ανάδειξης, περιλαμβάνεται επίσης η ανάπλαση και του περιβάλλοντος χώρου.

Η αλλαγή χρήσης του κτηρίου που από το 1937 έως το 2009 λειτούργησε ως δημοτικό σχολείο γίνεται με την συγκατάθεση της οικογένειας «Bulgari», μετά τη συνάντηση που είχε η προηγούμενη Δημοτική Αρχή Σουλίου στην Ρώμη. Πήρε το όνομά του από τους ευεργέτες Γιώργο και Κώστα Βούλγαρη, οι οποίοι υλοποίησαν επιθυμία του πατέρα τους **Σωτηρίου Βούλγαρη**, του γνωστού τεράστιου σήμερα

Το κτήριο δωρεάς του οίκου «Βούλγαρη» που λειτούργησε 1938-2009 Δημοτικό Σχολείο

οίκου κοσμημάτων και μόδας "Bulgari", ο οποίος ξεκίνησε την διαδρομή του από την Παραμυθιά.

Αναλυτικότερα, στο κτήριο θα λειτουργήσουν: Διαδραστική έκθεση για την οικογένεια

Βούλγαρη. Διαδραστικές εκθέσεις για την Παραμυθιά, την μυθολογία και την ιστορία της περιοχής Σουλίου και Αχέροντα. Χώροι τέχνης, ψυχαγωγίας και βιβλιοθήκης. Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης, Καφενείο και εκθετήριο.

Η Σταυρούλα Μραϊμή μαζί με τα μέλη της οικογένειας Βούλγαρη στο υπό ανακαίνιση Δημοτικό Σχολείο, δωρεά του οίκου «Βούλγαρη»

Ο Μπούλγκαρι βρήκε τις ρίζες του στην Ήπειρο και την προσφορά

«ΤΑ ΝΕΑ» 27 Μαΐου 2005

«Στην Ήπειρο δύο είναι οι παραδόσεις: η τέχνη της επεξεργασίας του ασημιού και οι ευεργεσίες. Ο Νικόλα Μπούλγκαρι, επικεφαλής του ομώνυμου ιταλικού οίκου κοσμημάτων, ρολογιών και αξεσουάρ πολυτελείας, έφθασε προχθές με το ιδιωτικό του αεροπλάνο στα Ιωάννινα και από εκεί με ελικόπτερο πέταξε στην Παραμυθιά, για να γνωρίσει τη γενέτειρα του παππού του, Σωτήρη Βούλγαρη και να συνεχίσει το κοινωνικό έργο που εκείνος ξεκίνησε και πέρασε στους δύο γιους του Γεώργιο και Κωνσταντίνο.

«Είναι πολύ γλυκό το συναίσθημα να βρίσκομαι στον τόπο των προγόνων μου και ειδικά όταν βλέπω γύρω μου τόσο όμορφα παιδιά να φοιτούν στο σχολείο που έκτισε ο πατέρας μου. Η οικογένειά μου λοιπόν θέλει να προσφέρει για το μέλλον τους», είπε ο εκπρόσωπος της δυναστείας κοσμημάτων Bulgari στον δήμαρχο της Παραμυθιάς και στον συγκεντρωμένο κόσμο που υποδέχτηκαν τον διά-

Ο Νικόλα Μπούλγκαρι μπροστά στην προτομή του παππού του Σωτήρη Βούλγαρη . 2005

σημο συντοπίτη τους, καθώς το προσκύνημα στην προγονική γη συνδέεται με το σχέδιο αναπαλαίωσης και επέκτασης του σχολείου που έκτισαν το 1937 τα αδέρφια Γεώργιος και Κωνσταντίνος Βούλγαρης. Με τη συνοδεία του αρχιτέκτονα του ο Νικόλα Μπούλγκαρι επισκέφθηκε τους χώρους του σχολείου, καθώς και τις εκτάσεις των παλιών κατασκευών τις οποίες παραχώρησε ο δήμος Παραμυθιάς, για να ιδρυθεί το Ελληνοϊταλικό Μορφωτικό Κέντρο και η Σχολή Αργυροχρυσοκόπας. Και με αυτήν την κίνηση υποστήριξης συμβάλλει στην τέχνη μιας παράδοσης που χάνεται.

Άλλωστε, με αυτήν τη φήμη του καλού αργυροκόου ξεκίνησε ο Γιώργος Βούλγαρης το 1819 από

τους Καλαρρύτες Ιωαννίνων κι έφτασε στη γειτονική Παραμυθιά, όπου εμπορευόταν τα ασημικά του. Στη συνέχεια πέρασε απέναντι στην Κέρκυρα με τη γυναίκα του Ελένη και τον γιο του Σωτήρη, από εκεί στη Νάπολι και στη συνέχεια εγκαταστάθηκε στη Ρώμη. Εκεί ξεκινάει η δυναστεία Bulgari, με τον Σωτήρη να περνάει την τέχνη εγχάρκτης διακόσμησης του ασμιού και του χρυσού στους γιους του Γεώργιο και Κωνσταντίνο. Ο οίκος Bulgari μεγάλωσε, επεκτάθηκε σε κοσμήματα με πολύτιμους λίθους, στον σχεδιασμό ρολογιών, δερμάτων ειδών, φουλαριών και στο λανσάρισμα αρωμάτων».

Τι κάνουμε για τα (και στα) Τζουμέρκα και τι δεν κάνουμε

Με αφορμή την μελέτη για το δρόμο Θεοδωριάνων-Μελισσουργών και τη σήραγγα

Γιατί λέμε ΟΧΙ σε ένα τέτοιο έργο και ΝΑΙ σε ένα σχέδιο σωτηρίας και ανάπτυξης των Τζουμέρκων

(Η συζήτηση για την αναγκαιότητα κατασκευής της σήραγγας Μελισσουργών-Θεοδωριάνων αρχίζει και γίνεται ουσιαστικό θέμα συζήτησης και εν γένει προβληματισμού για τους Ηπειρώτες/σες. Από τρεις πατριώτες λάβαμε την ακόλουθη επιστολή).

Τον τελευταίο χρόνο έχουμε γίνει μάρτυρες μιας καμπάνιας προβολής, στήριξης και υπεράσπισης της μελέτης για το δρόμο Θεοδωριάνων – Μελισσουργών και τη σήραγγα. Παράλληλα και αντίστοιχες καμπάνιας προκειμένου να προχωρήσει η χρηματοδότηση του σχετικού έργου που θα ενώσει τους δύο οικισμούς του Δήμου Κεντρικών Τζουμέρκων. Στην 17η Παντζουμερκιώτικη Συνδιάσκεψη για μελέτη της ανάπτυξης των Τζουμέρκων που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα στην Αγναντα στις 13 Αυγούστου οι υποστηρικτές της μελέτης την επανέφεραν υποστηρίζοντας ότι είναι έργο πνοής για την ανάπτυξη της περιοχής. Ορισμένοι μάλιστα λοιδόρησαν άσους έχουν επιφυλάξεις, διατυπώνουν ερωτήματα και καταθέτουν με επιχειρήματα τον προβληματισμό τους για την χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητα ενός τέτοιου έργου που υποτίθεται θα δώσει “φτερά” στην ανάπτυξη των Τζουμέρκων.

Είμαστε από αυτούς που διαφωνούν κάθετα με αυτό το φαραωνικό έργο και την αντίληψη που υποκρύπτει για την ανάπτυξη. Και ισχυριζόμαστε ότι θα φέρει τα αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που οι υποστηρικτές του προπαγανδίζουν. Αντιπαρερχόμαστε τις κάθε άλλο παρά υπέρ του ουσιαστικού διαλόγου λαιδορίες που θέλουν να ευτελίσουν την άλλη άποψη, γιατί φαίνεται ότι δεν έχουν άλλα επιχειρήματα πέραν των εξηπνακισμών. Κάθε άλλο παρά τους τιμή αυτή η πρακτική. Τις αγνοούμε προς το παρόν αυτά και ερχόμαστε στην ουσία.

Ας δούμε τι είναι αυτό το έργο και γιατί πρέπει κατά την γνώμη μας όλοι οι Τζουμερκιώτες που σέβονται και αγαπούν τον τόπο τους να το απορρίψουν και να ζητήσουν ένα άλλο σχέδιο σωτηρίας και ανάπτυξης της περιοχής.

Τι λέει η μελέτη για το έργο

Η μελέτη του έργου, που παρουσιάστηκε τον Νοέμβριο του 2022 σε εκδήλωση στην Πανπεριωτική στην Αθήνα, προτείνει την διαμόρφωση δρόμου με σήραγγα μήκους 1500 μέτρων, που θα ενώσει τους δύο οικισμούς. Ποια τα νέα δεδομένα, αν το έργο υλοποιηθεί, σύμφωνα πάντα με τη μελέτη: Ολοκληρώνεται ο λεγόμενος “δακτύλιος των Τζουμέρκων” και συντομεύεται ο χρόνος μετάβασης από Θεοδώριανα προς Μελισσουργούς και αντίστροφα. Δημιουργείται νέα οδική σύνδεση από και προς την Θεσσαλία και από και προς το κέντρο της περιφέρειας Ηπείρου. Το έργο αποκαθιστά την ενότητα – πολιτιστική, ιστορική και παραγωγική – του χώρου των Τζουμέρκων. Διασφαλίζεται, αν γίνει ο δρόμος, η προστασία του περιβάλλοντος και η ενότητα του οικοσυστήματος της περιοχής.

Ποια τα οφέλη για τα Τζουμέρκα. Η μελέτη ισχυρίζεται ότι το έργο είναι στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη, παραγωγική και τουριστική, της περιοχής μας, αφού θα ωφεληθούν όχι μόνο οι δύο οικισμοί αλλά και οι Δήμοι Κεντρικών και Βορείων Τζουμέρκων. Παράλληλα θεωρεί ότι θα μειωθεί η απομόνωση των οικισμών των Τζουμέρκων.

Ποιο το κόστος. Το έργο, δρόμος και σήραγγα, για να υλοποιηθεί θα χρειαστεί χρηματοδότηση ύψους 30 εκατομμυρίων ευρώ.

Έργο χωρίς σχέδιο και προοπτική για τον τόπο

Το έργο παρουσιάζεται από τους υποστηρικτές του –δεν

αναφερόμαστε στην τεχνική επάρκεια της μελέτης- ως η λυδία λίθος για την ανάπτυξη των Τζουμέρκων. Αν γίνει σώζεται ο τόπος μας. Σταματά η υποβάθμιση, η εγκατάλειψη, η απομόνωση, τα βιάσματα και οι πόνοι όσοι ζουν και παλεύουν για την επιβίωση στα χωριά μας. Αν δεν γίνει η καταστροφή είναι δεδομένη.

Αυτή η λογική μάς βρίσκει αντίθετους και μάς προβληματίζει. Και αυτό γιατί κρύβει από όλους τους πολίτες των Τζουμέρκων ότι δεν υπάρχει κανένα σχέδιο, κανένα σοβαρό πρόγραμμα, καμία ιεράρχηση των προβλημάτων του τόπου μας, ούτε συγκεκριμένες προτάσεις για την επίλυσή τους. Αποτελεί από μόνο του ένα πυροτέχνημα, αφού μέχρι τώρα δεν έχει διατυπωθεί συγκεκριμένο, συνεκτικό και στοχευμένο σχέδιο με δεσμεύσεις, χρονοδιάγραμμα υλοποίησης έργων και στοιχειώδες πρόγραμμα χρηματοδότησης. Εμείς δεν γνωρίζουμε να έχουν κάνει κάτι σχετικό οι Δήμοι, η Περιφέρεια και η Πολιτεία. Αν υπήρχε θα είχε ήδη πραγματοποιηθεί κάποια διαβούλευση με τους κατοίκους των Τζουμέρκων, αλλά και με όσους κατάγονται από την περιοχή, έχουν δεσμούς με αυτή και ενδιαφέρονται για τον τόπο τους. Εκτός και αν υπάρχει, αλλά το κρατάνε στα συρτάρια, μυστικό για τους εκλεκτούς, θεωρώντας ότι οι πολίτες δεν έχουν τις ικανότητες να συζητήσουν και να πουν τη γνώμη τους ανοικτά και καθαρά για τον τόπο τους.

Τα βασικά και αναπάντητα ερωτήματα

Ουδείς έχει αναλάβει, ούτε αναλαμβάνει την πολιτική και όχι μόνο ευθύνη μέχρι τώρα να απαντήσει σε βασικά ερωτήματα και ενστάσεις με πρώτο και βασικό ερώτημα το ακόλουθο. Ας υποθέσουμε ότι βρίσκονται τώρα τα 30 εκατομμύρια ευρώ και γίνεται το έργο. Ποιον δακτύλιο των Τζουμέρκων ολοκληρώνει, αφού το υπόλοιπο οδικό δίκτυο θα παραμείνει στην ίδια και χειρότερη κατάσταση; Θα έχουμε “δακτύλιο” ένα μέρος του οποίου, το μικρότερο, θα είναι ελβετικών προδιαγραφών και το άλλο...τριτοκοσμικών;

Ποια είναι η βασική προτεραιότητα: Η σταθερή, στέρεη και ασφαλής σύνδεση των Τζουμέρκων με την Ιόνια και την Εγνατία Οδό, την πρωτεύουσα του νομού την Άρτα και την πρωτεύουσα της Ηπείρου τα Γιάννενα ή η σύνδεση με ένα μέρος της Θεσσαλίας;

Ποιο πρόγραμμα υπάρχει και ποια χρηματοδότηση προβλέπεται άμεσα και μακροπρόθεσμα για την αντιμετώπιση οξείτων προβλημάτων επιβίωσης χωριών και οικισμών όπως π.χ. η έλλειψη σοβαρών υποδομών για

να λυθούν προβλήματα ύδρευσης ή δρόμων σύνδεσης των χωριών και των οικισμών. Και δεν μιλάμε για θέματα Υγείας και Πρόνοιας ή άλλα εξίσου σοβαρά γιατί δεν είναι του παρόντος. Θα αποκτήσουμε δηλαδή ένα δρόμο –πρότυπο στον οποίο ο υποψήφιος επισκέπτης- τουρίστας θα πηγαίνει «σφαίρα» από τα Θεοδώριανα στους Μελισσουργούς και αντίστροφα και μετά; Ο δρόμος για τα ιστορικά χωριά Καλαρράτες – Συρράκο; Τα χωριά Κιτσάδες, Αγναντα, Καταρράκτης, Γραικικά, Κουκούλια, Ρωμανό, Γουριανά, Μικροσπηλιά, Λεπιανά, Ράμια κλπ και οι συνοικισμοί τους θα παραμείνουν ως έχουν μέχρι σήμερα; Τα άλλα χωριά του πρώην δήμου Αθαμανίας το ίδιο; Τι σόι ανάπτυξη των Τζουμέρκων θα είναι αυτή; Τι κάνουμε λοιπόν για τους οικισμούς των Τζουμέρκων; Τους αφήνουμε στην κατάσταση μαρμαρού και κάνουμε ένα έργο – όραμα κατά τους υποστηρικτές του και μετά τι και πως; Μένουμε στα ίδια;

Αυτή η λογική, αν επικρατήσει, είναι κατά την γνώμη μας επικίνδυνη. Και μπορεί να δημιουργήσει μεγάλες αυταπάτες για το τι κάνουμε για (και στα) Τζουμέρκα.

Ορισμένοι θα πουν. Ναι, να γίνουν όλα. Τα θέλουμε όλα. Με αυτή την τακτική ουσιαστικά κρύβουν ότι δεν υπάρχει σχέδιο, δεν υπάρχει ιεράρχηση και αξιολόγηση των προβλημάτων. Δεν υπάρχουν στόχοι. Λένε ότι τα θέλουν όλα για να γίνει αυτό που αυτοί θέλουν. Κρύβουν δηλαδή το πραγματικό σχέδιό τους: Την εξυπηρέτηση άλλων στόχων ή και συμφερόντων. Έργα στρατηγικής για τα Τζουμέρκα αφεύλουν να υπηρετούν το σύνολο της περιοχής. Και αυτό να είναι καθαρά και διαφανές για όλους....

Οι επιπτώσεις για το περιβάλλον και το οικοσύστημα

Υπάρχει όμως και μια σειρά άλλων ερωτημάτων τα οποία συνδέονται με το μέγα κεφάλαιο των επιπτώσεων ενός τέτοιου έργου στο περιβάλλον. Γιατί δεν δίνονται σαφείς απαντήσεις στις δικαιολογημένες ανησυχίες και ενστάσεις φορέων και πολιτών των δύο Δήμων για τις επιπτώσεις της κατασκευής αυτού του δρόμου και της σήραγγας στον υδροφόρο ορίζοντα του βουνού, οι οποίες μπορεί να είναι καταστρεπτικές για τους δύο καταρράκτες, την πηγή εκεί που υδροδοτεί με πόσιμο νερό μέχρι τώρα οκτώ χωριά (Καταρράκτη, Κρυσπηγή, Μηλέα, Σγάρα, Γραικικά, Άνω και Κάτω, Κουκούλια) καθώς και άλλες πηγές του βουνού οι οποίες τροφοδοτούν άλλα χωριά καθώς και παραποτάμους του Αράχθου;

Είναι υπαρκτός ή όχι ο κίνδυνος για εξαφάνιση ή συρρίκνωση των υπογείων υδάτων στο βουνό; Υπάρχει κίνδυνος μείωσης αν όχι στέρησης του νερού στους δύο καταρράκτες πάνω από το ομώνυμο χωριό; Υπάρχει κίνδυνος επηρεασμού των υπόγειων δεξαμενών που υπάρχουν σε όλα τα βουνά της Πίνδου; Τι επιπτώσεις θα υπάρχουν στα Τζουμέρκα; Πως απαντούν στις δικαιολογημένες ανησυχίες και στις βαθύτερες ανησυχίες των κατοίκων οι υπερασπιστές του δρόμου και της σήραγγας;

Να σημειωθεί ότι για αυτό το θέμα επιστήμονες και αρμόδιοι κρατικοί φορείς είχαν και έχουν εκφράσει κάθετη αντίθεση για παρέμβαση στο βουνό, πόσο μάλλον για παρέμβαση τέτοιου μεγέθους όπως η κατασκευή σήραγγας και δρόμου που αλλοιώνει τρομακτικά το περιβάλλον με τεράστιες αρνητικές επιπτώσεις για την

περιοχή των Τζουμέρκων.

Ας μελετηθεί έστω και την ύστατη ώρα η εισήγηση του Νίκου Δ. Γιαννούλη για τον Ενεργειακό σχεδιασμό της Ηπείρου και την εφαρμογή στα Τζουμέρκα που κατατέθηκε στην 17η Παντζουμερκιώτικη Συνδιάσκεψη στην Αγναντα.

Σιωπή για τα περι ανεμογεννητριών στα Τζουμέρκα

Τελευταία, όχι όμως έστω. Γιατί υπάρχει απόλυτη σιωπή στα όσα «θρυλούνται» περί εγκατάστασης στο μέλλον ανεμογεννητριών στα Τζουμέρκα πράγμα που διευκολύνεται με την κατασκευή του δρόμου Θεοδωριάνων-Μελισσουργών, αφού στρώνεται έτσι το έδαφος για παρεμβάσεις στο βουνό;

Με αφορμή τη συζήτηση που γίνεται υπάρχει και ένα καίριο θέμα για τους Δήμους: Γιατί δεν έχει υπάρξει μέχρι τώρα καμία ουσιαστική και σοβαρή συνεργασία των δύο όμορων Δήμων, Κεντρικών και Βορείων Τζουμέρκων, που αποτελούν έναν ενιαίο ορεινό όγκο για κοινή δράση, σχέδιο και πρόγραμμα ανάπτυξης της περιοχής; Και γιατί καθυστερεί τόσο η ολοκλήρωση του δρόμου που συνδέει Άγναντα – Βουλγαρέλι;

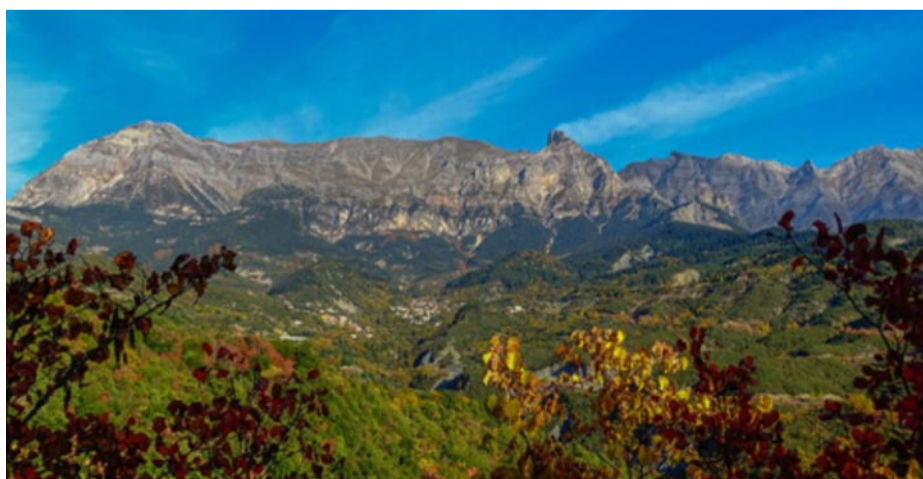
Για το σήμερα και το αύριο των Τζουμέρκων

Δεν είμαστε γενικά υπέρ των σήραγγων και φυσικά ούτε κατά. Θεωρούμε όμως απολύτως λανθασμένη την υιοθέτηση μιας αντίληψης «Φτάξε και εσύ μια σήραγγα. Μπορείς» για να δημιουργηθούν νέα οδικά δίκτυα που θα.... γεννοβολήσουν ανάπτυξη. Τέτοιος «κρίνος» για να στηριχθεί η ανάπτυξη ορεινών περιοχών που βρίσκονται μάλιστα σε κατάσταση εγκατάλειψης για δεκαετίες δεν φυτρώνει, γιατί απλά δεν υπάρχει. Είναι το λιγότερο δε ατυχής η σύγκριση που επιχειρείται με ορεινές περιοχές Ελβετίας και Αυστρίας. Εκεί υπάρχουν δύο παράγοντες που λειτουργούν εδώ και χρόνια. Παραγωγή και κόσμος. Και ένας τρίτος αναγκαίος που λειτουργεί σταθερά για δεκαετίες: Σχεδιασμός. Εδώ τι υπάρχει;

Δεν έχουμε καμία απολύτως πρόθεση αντιδικίας με τους άξιους επιστήμονες που έκαναν τη μελέτη αυτού του έργου. Δεν είμαστε άλλωστε ειδικό για να μιλήσουμε για την τεχνική επάρκεια ή όχι της μελέτης.

Έχουμε όμως διαφορετική άποψη για την αντιμετώπιση αυτού του έργου ως τη λυδία λίθο για να δημιουργηθούν νέες και δυναμικές συνθήκες για την ανάπτυξη του τόπου μας. Κυρίως όμως έχουμε διαφορετικές αντιλήψεις από όσους επιδιώκουν να αποφασίσουν αυτοί για εμάς χωρίς εμάς και γι' αυτό καταθέτουμε αυτό το κείμενο. **Επιδιώκουμε να αποτελέσει μια σπίθα για να ανοίξει μια καθαρή, έντιμη και χωρίς υστεροβουλίες συζήτηση για το σήμερα και το αύριο των Τζουμέρκων. Και φυσικά καλούμε όσους και όσες έχουν αντίστοιχους προβληματισμούς και συμφωνούν να το προσυπογράψουν και να στηρίξουν με όποιον άλλο πρόσφορο τρόπο κρίνουν έναν υγιή και ουσιαστικό διάλογο για τα Τζουμέρκα.**

Γιώργος Πριόβολος, Συνταξιούχος Τραπεζικός
Χρήστος Τούμπουρος, Έφορος Τύπου Π.Σ.Ε.
Γιάννης Φλώρος, Δημοσιογράφος

«ΦΩΝΕΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ» 2023

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ ΓΙΟΡΤΗ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑΣ!

Το Σάββατο 1η Ιουλίου 2023 οι «φω- νές της πέτρας» έσμιξαν στην Πέτρα! Η 23η Μεγάλη Γιορτή Πολυφωνικού Τραγουδιού αποτέλεσε το μεγαλύτερο αν- τάμωμα πολυφωνικών σχημάτων και ομίλων διαχρονικά στην Ελλάδα! Είκοσι όμιλοι, σχεδόν διακόσιοι ερμηνευτές, συμμετείχαν στην μεγαλύτερη και σε διάρκεια πολυφωνική σύναξη που έχει πραγματοποιηθεί ποτέ στη χώρα μας. Τέσσερις ώρες πρόγραμμα, με σχεδόν πενήντα τραγούδια, μια σύναξη εξαιρε- τικά γενναϊόδωρη, με μια άγρα από όλες τις περιοχές και τις γενιές της ηπειρω- τικής πολυφωνίας και όχι μόνο. Συμμε- τέχαιναν όλοι, παρουσιάζοντας την δουλειά τους και, όλοι μαζί, συνέθεσαν μια αξιό- πιστη εικόνα της κοινότητας πολυφωνίας σήμερα, ενδεικτική του πλούτου, της ποικιλίας και της διαφορετικότητας.

Η Μεγάλη Γιορτή Πολυφωνικού Τραγουδιού 2023 αποτέλεσε την ολο- κλήρωση του τρίχρονου γιορτασμού της παγκόσμιας αναγνώρισης του Πολυ- φωνικού Καραβανιού, με την εγγραφή του στις Καλές Πρακτικές Διαφύλαξης Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Για τον λόγο αυτό, πραγματοποιή- θηκε για τρίτη συνεχόμενη χρονιά με ελεύθερη είσοδο, για να την χαρούν όλοι οι φίλοι του πολυφωνικού τραγου- διού, της ζωσας παράδοσης. Και περισ- σότεροι από χίλιοι θεατές ανταποκρίθη- καν στο κάλεσμα της «Άπειρος» (Πολυφωνικό Καραβάνι) και, πάνω από όλα, η άτυπη αλλά ζώσα κοινότητα πολυφωνίας, κάνοντας την γιορτή δική της με την ενεργή συμμετοχή της!

«Δελβινιώτικα», Κοσοβίτσα, «Χα- ονία», «Όμορφη Χειμάρρα», Χλωμό Άνω Παγωνίου, Λαογραφικός Σύλλο- γος Βορειοηπειρωτών «Χάσνες», «Πεν- τάτονο», «Πολύφωνο» (ΚΕΜΦΑ), «Ω- δές», Εργαστήρι Πολυφωνίας Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελ- λάδας, Όμιλος Ομοσπονδίας Μουργ- κάνας, Σύλλογος Διβριωτών Βορείου Ηπείρου, Σύλλογος Ηπειρωτών Χαϊδα- ρίου «Δωδωναιόν φως», Εξωραϊστικά

Πολιτιστικός Σύλλογος «Ιλισσός», «Ιώ» (διφωνίες Βώλακα, Κάτω Ιταλίας), οι Αλβανοί «V LLAZ RIMI» ήταν όλοι εκεί! Ξεχωριστά μνημονεύεται η πρώτη συμ- μετοχή δύο πολυφωνικών σχημάτων που ταξίδεψαν από την Πελοπόννησο, επι- βραβιώνοντας ότι το πολυφωνικό τρα- γούδι διαρκώς εξαπλώνεται και ταξι- δεύει - Πανηπειρωτικός Σύλλογος Πατρών και Καλλιτεχνικός Λογοτεχνι- κός Σύλλογος «Ακρίτας» από την Κα- λαμάτα. Και μαζί με όλα αυτά τα σχήματα, η ηπειρωτική κομπανία του Τάσου Μαγκλάρα - Τάσος Μαγκλάρας κλαρίνο, Αλέξανδρος Μαγκλάρας τραγούδι, Τάσος Μαγκλάρας κλαρίνο, Λούσαν Χούσε βιολί, Νίκος Χαλικιάς λαούτο, Κώστας Μπόσο- λος ντέφι - και η θρακιώτικη ζυγιά του Χρίστου Δανάκη, με τον ίδιο και τον Κωνσταντίνο Χριστάνα στις γκάντες.

Στο πλαίσιο της γιορτής βραβεύθη- καν το πολυφωνικό σχήμα «Δελβινιώ- τικα» ως στερνή, ψυχωμένη πολυφωνική συντροφιά της αξέχαστης Βούλας Μπαϊ- μάκα, ο Λαογραφικός Σύλλογος Βορει- οηπειρωτών «Χάσνες» για την πρωτο- πόρα δημιουργία πολυφωνικού σχήματος στον χώρο της αποδημίας της ελληνικής μειονότητας (2012), ο ποιητής Γιάννης Ζαρκάδης ως «κυρατζής» στην ικνιλα- σία της ποίησης των συνόρων, "με την πυξίδα του καρφωμένη στα βορειοδυ- τικά", ο Χρίστος Δανάκης που διαχρο- νικά σμίγει, την πολυφωνία της γκάντας με την ηπειρωτική πολυφωνία, στις γιορ- τές της πολυφωνίας.

Η κορυφαία γιορτή πολυφωνίας, εν- ταγμένη στον γιορτασμού των 40 χρόνων του θεάτρου Πέτρας, πραγματοποιήθηκε με την ευγενική στήριξη του Δήμου Πε- τρούπολης, του Διεθνούς Φεστιβάλ Πέ- τρας, του Υπουργείου Πολιτισμού και της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλά- δας. Ευχαριστίες πέμπονται και τους ερ- γαζόμενους του θεάτρου Πέτρας που συμβάλουν ιδιαίτερα στην επιτυχία των εκδηλώσεων.

Ευχαριστίες απευθύνονται και σε όσους στήριξαν προσωπικά και διακρι-

τικά την διοργάνωση, σε όλους τους συμ- μετέχοντες για την εθελοντική συμμετοχή καθώς και σ' ό τους συντελεστές που βοήθησαν στην οργάνωση και την κατα- γραφή της γιορτής και, έτσι, θα την χα- ρούνε πολλαπλάσιοι φίλοι από το κανάλι και τις σελίδες του Πολυφωνικού Κα- ραβανιού.

Η Μεγάλη Γιορτή Πολυφωνικού Τρα- γουδιού 2023 ήταν η τέταρτη μεγάλη πολυφωνική σύναξη που διοργάνωσε το Πολυφωνικό Καραβάνι μέσα στο 2023, σε μια απίστευτη κλιμάκωση της δράσης του που, μέσα σε έξι, μόλις, μήνες, πέρα από τις τακτικές δράσεις των Εργαστη- ρίων και του Αρχείου Πολυφωνικού Τρα- γουδιού, συμπεριλαμβάνει και δύο επο- χιακά Πολυφωνικά Καραβάνια σε Ήπειρο και Βώλακα Δράμας καθώς και δύο ξε- χωριστές αποστολές σε Ήπειρο και Χει- μάρα.

Επόμενο, ακόμη σημαντικότερο βήμα, αποτελεί το Μεγάλο Πολυφωνικό Καραβάνι 2023 που θα ταξιδέψει από τις 30 Ιουλίου ως και τις 7 Αυγούστου με ένα πλούσιο και πολυποικίλο πρό- γραμμα εκδηλώσεων και δράσεων, ανά- μεσά τους, με το Πλανόδιο Πολυφωνικό Εργαστήρι, με ποίτα "κάθε τόπος κι ένα τραγούδι", με επιτόπια μαθητεία κοντά σε βιωματικούς ερμηνευτές! Το Μεγάλο Πολυφωνικό Καραβάνι 2023 θα ξεκινή- σει από τα δυτικά του Ολύμπου για να ταξιδέψει σε όλη την παραμεθόρια Ήπειρο, εντός και εκτός των συνόρων, τραγουδώντας στις όχθες επτά ποταμών και σε δύο κορυφές βουνών!

Καλή αντάμωση στα επόμενα! Και του χρόνου, στις "ΦΩΝΕΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ" 2024 που ήδη σχεδιάζονται, κεφαλαι- οποιώντας είκοσι πέντε χρόνια μεγάλων γιορτών πολυφωνίας, σαν ένα νέο, συ- ναρπαστικό βήμα στις πολυφωνικές συνάξεις! Ένα βήμα προς το μέλλον της πολυφωνίας που έγινε ακόμη πιο υποσχαστικό φέτος στην Πέτρα, όταν ακόμη κι ένα πεντάχρονο κορίτσι τρα- γούδησε με το χωριό του, την Δίβρη, πολυφωνικά στην γιορτή!

Χαονία

Πολυφωνικό Καραβάνι

Πολυφωνικό Καραβάνι

Ο ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΠΑΡΩΝ ΣΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ ΓΙΟΡΤΗ ΠΟΛΥΦΩΝΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

Μια μεγάλη γιορτή του Πολυφωνικού τρα- γουδιού πραγματοποιήθηκε το Σάββατο, 1η Ιουλίου 2023, στο θέατρο Πέτρας. Το Πολυφω- νικό Ηπειρωτικό Σχήμα του Πανηπειρωτικού Συλλόγου Πατρών συμμετείχε στο εν λόγω αν- τάμωμα, στο οποίο έλαβαν μέρος περισσότερα από 20 πολυφωνικά σχήματα από Ελλάδα, Β Ήπειρο, Αλβανία και κάτω Ιταλία. Μια βραδιά γεμάτη μυσταγωγία στο επιβλητικό θέατρο της Πέτρας με φωνές και σχήματα που έρχονταν από μακριά και έφταναν στο σήμερα...

Κι ο αντίλαλος των φωνών ακουμπούσε στον άγριο βράχο της Πέτρας, γυρνώντας πίσω στις ψυχές των θεατών. Είναι οι φωνές των τραγουδιών αυτών που ή τα ακούς και ανατριχιάζεις ή δεν μπορείς να τα αντέξεις, δεν υπάρχουν

μέσος όρος, κατά τον ποιητή Μιχάλη Γκανά. Είναι το είδος αυτό του πολυφωνικού τραγουδιού που κάτω από το φως του φεγγαριού πλημμύριζε με περίσσια μυσταγωγία όλη την παν- σπερμία φωνών που διαφραγματίζονταν την νύχτα αυτή.

Από τον Πανηπειρωτικό Σύλλογο Πα- τρών βραβεύτηκε το ενεργό μέλος του, Γιάννης Ζαρκάδης, ποιητής, καταγόμε- νος από το Πόποβο Θεσπρωτίας, τόσο για την πολύτιμη συμβολή του στο Πολυφωνικό Καραβάνι, που κάθε χρόνο από τέλος Ιουλίου και όλο τον Αύγουστο ξεκινώντας από την Πίνδο διασχίζει την Ηπειρωτική Ελλάδα και καταλήγει στην Β. Ήπειρο και την Ν. Αλβ

ανία, όσο και για το γεγονός πως μέσα από την ποίησή του γίνεται εμ- πνευστής και αρωγός για το πολυφω- νικό τραγούδι.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Μιλάνου

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΠΑΙΔΩΝ «Π. & Α. ΚΥΡΙΑΚΟΥ»

Καβάφη 20 & Μακαρίου 23 (συνέχεια Αγ. Τριάδος).
Αγ. Παρασκευή (Πευκάκια)
Τηλ.: 210 600 1418 • Κιν.: 693 600 1418 • Φαξ: 210 639 1787
• e-mail: antoniskontos5@gmail.com ΔΕΧΕΤΑΙ ΜΕ ΠΑΝΤΕΦΟΥ: 17.30-20.30

Παιδικός Σταθμός
φωτεινή ηλιαχτίδα

Προμηθό 43 Άνω Πατίσια
ΤΚ: 11143
dimitsilivadi@outlook.com
forini.livadi@gmail.com
Τηλ: 210-2525250
Κινητ: 6977484250
Κινητ: 6932483195
Φαξ: 210-2111224

Χολοκώ 10-12 Άνω Πατίσια
ΤΚ: 11141
dimitsilivadi@gmail.com
forini.livadi@gmail.com
Τηλ: 210-2111224
Κινητ: 6979675415
Κινητ: 6932483195
Φαξ: 210-2111224

2ο Πανπωγωνισιακό Αντάμωμα

Ανακοινώθηκε η λειτουργία του τελωνειακού σταθμού στους Δρυμάδες

Μια σημαντική είδηση, αυτή της λειτουργίας του τελωνειακού σταθμού στους Δρυμάδες, προέκυψε στο 2ο Πανπωγωνισιακό Αντάμωμα που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 12 Αυγούστου στον αύλειο χώρο του Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη Σιταριά του Δήμου Πωγωνίου.

Το Αντάμωμα είναι η συνέχεια της ανάλογης συνάντησης που πραγματοποιήθηκε πέρυσι στους Σχωριάδες της γειτονικής Αλβανίας και διοργανώθηκε από τους Δήμους Πωγωνίου, Δρόπολης — Πωγωνίου, την Ομοσπονδία Αδελφοτήτων και Ενώσεων Επαρχίας Πωγωνίου, τον Πολιτιστικό — Εξωραϊστικό Σύλλογο Σιταριάς, την Εκκλησιαστική Επιτροπή Ι.Ν. Σιταριάς και το Δ.Σ. της Αδελφότητας Σιταριάς.

Παρουσία πλήθους κόσμου, τόσο από τα χωριά του Πωγωνίου όσο και από τα χωριά της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας, επισημάνθηκαν οι κοινές ρίζες, ο κοινός πολιτισμός αλλά και τα κοινά προβλήματα των δύο περιοχών και υπογραμμίστηκε ότι απαιτείται δυναμική διεκδίκηση για την επίλυσή τους.

Η εκδήλωση ξεκίνησε με καλωσόρισμα από τους διοργανωτές. Την αρχή έκανε ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων και Ενώσεων Επαρχίας Πωγωνίου **Γρηγόρης Άρμυρος** υπογραμμίζοντας ότι η πολιτιστική κληρονομιά είναι ένα «πρόϊόν» που μπορεί να αποτελέσει «εργαλείο» τουριστικής ανάπτυξης για την ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου.

Ακολουθώντας ο Δήμαρχος Πωγωνίου **Κωνσταντίνος Καψάλης** σημείωσε ότι «Το μόνο που χωρίζει το Πωγώνι είναι τα σύνορα» καθώς είναι δύο περιοχές με κοινά χαρακτηριστικά, κοινό πολιτισμό, ιστορία, παράδοση, ήθη και έθιμα κι ευχαρίστησε το Δήμαρχο Δρόπολης — Πωγωνίου για την αμοιβαία συνεργασία. «Είναι γεγονός ότι βιώνουμε μία δύσκολη περίοδο, αλλά για να έρθει η ανάταση θα πρέπει να είμαστε ενωμένοι» είπε χαρακτηριστικά.

Ο Δήμαρχος Δρόπολης — Πωγωνίου **Δημήτρης Τόλης** στάθηκε ιδιαίτερα στη βοήθεια που προσφέρει ο Δήμος Πωγωνίου και προσωπικά το Δήμαρχος **Κων/νος Καψάλης** στα χωριά της ελληνικής μειονότητας λέγοντας χαρακτηριστικά «**Νιώθω σαν στο σπίτι μου κι αυτό σφίλεται στον φίλο και αδερφό Κώστα Καψάλη που ενδιαφέρεται και προσφέρει τα μέγιστα στα χωριά μας**». Παράλληλα υπογράμμισε ότι το Πωγώνι το ενώνει το ίδιο αίμα και η ίδια μοίρα επισημάνοντας κείνα ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν, όπως αυτό των οδικών αξόνων.

Στη συνέχεια ακολούθησαν χαιρετισμοί από τους επισήμους. Η Υφυπουργός Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας **Μαρία Κεφάλα** τόνισε ότι η Πολιτεία είναι στο πλευρό του Πωγωνίου και έχει τη διάθεση να στηρίξει την περιοχή ενώ έκανε λόγο για ένα «Αντάμωμα ψυχής» και για μία παράδοση που μένει αναλλοίωτη στον χρόνο.

Η είδηση λειτουργίας του τελωνειακού

Ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων και Ενώσεων Επαρχίας Πωγωνίου **Γρηγόρης Άρμυρος**

Ο συγγραφέας και ερευνητής **Κωνσταντίνος Κωστόλας**

Η εκπρόσωπος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας **Μαρίκα Γκόνη**

σταθμού Δρυμάδων ήταν αυτή που ξεχώρισε στον χαιρετισμό του Περιφερειάρχη Ηπείρου **Αλέξανδρου Κακριμάνη**, ένα πάγιο αίτημα καθώς η λειτουργία του σταθμού θα μειώσει τις αποστάσεις και θα εξυπηρετήσει τις μετακινήσεις πολλών κατοίκων. «Πρέπει να γίνουν σοβαρές κινήσεις για να «ενωθούν» οι δύο περιοχές. Ο αναπληρωτής Υπουργός Εσωτερικών κ. **Λιβάνιος** έκανε λόγο για ειλημένη απόφαση και ζήτησε να εκπονήσει η Περιφέρεια τη μελέτη βελτίωσης του οδικού δικτύου στα μειονοτικά χωριά» σημείωσε. Συγχρόνως έκανε εκτενή αναφορά στην ολοκλήρωση της Ιόνιας Οδού χαρακτηρίζοντας το πρωτεύον θέμα για την περιοχή κι όχι μόνο.

Στον οδικό άξονα αλλά και σε άλλα έργα που πρέπει να υλοποιηθούν αναφέρθηκε ο Πρόεδρος της Ελλάδας στο Αργυρόκαστρο **Δημήτρης Σαχαιδής** τονίζοντας ότι η Περιφέρεια Ηπείρου και ο Δήμος Πωγωνίου συνεισφέρουν σε έργα υποδομής στηρίζοντας και συνδράμοντας τα μειονοτικά χωριά.

Αντιστροφώς ανάλογη του μεγέθους του είναι η ιστορία του Πωγωνίου σύμφωνα με την Α' Αντιπρόεδρο της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας **Μαρίκα Γκόνη** που δήλωσε ότι ο πωγωνισμός έχει καθαρότητα και συνέπεια ενώ ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Σιταριάς **Ευάγγελος Παλιωκόστας** επισήμανε την ανάγκη κοινής προσπάθειας για τη διαφύλαξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Τέλος, ο Αντιπρόεδρος του Εξωραϊστικού — Πολιτιστικού Συλλόγου **Μπάμπης Μπιατώνης** κάλεσε τους νέους να συστρατευτούν σε αυτή την προσπάθεια υπογραμμίζοντας ότι η Σιταριά μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε αυτή την κατεύθυνση κι ευχαρίστησε το Δήμαρχο Πωγωνίου και τη Δημοτική Αρχή για τη στήριξη.

Σύλλογος Πωγωνίου Πολυφωνικού Τραγουδιού

«Η σημερινή σύναξη έρχεται να τονίσει τα κοινά και ταυτόσημα πολιτιστικά χαρακτηριστικά των δύο περιοχών, την γλώσσα με την καθαρότερη ελληνική προφορά, τις παραδόσεις, τα έθιμα, το πολυφωνικό τραγούδι και το απόλυτο λευκό της Πωγωνίας και Δεσπολιτικής γυναικείας φορεσιά, αυτό το εντυπωσιακό μας τοπόσημο» σημείωσε μεταξύ άλλων στην ομιλία του με θέμα «Πολιτιστικοί δρόμοι Συναδέλφωσης και Ανάπτυξης» ο συγγραφέας και ερευνητής **Κων/νος Κωστόλας** σημειώνοντας ότι το Αντάμωμα αποτελεί παράλληλα καταγραφή μιας κοινής αναπτυξιακής πορείας από το παρελ-

θόν, μιας κοινής διαδρομής προκοπής που έχει αφήσει την σφραγίδα της ανάπτυξης στην ιστορία τους.

Από το Αντάμωμα δε μπορούσε να λείπει το πολυφωνικό τραγούδι και ο χορός με τον Σύλλογο Πωγωνίου Πολυφωνικού Τραγουδιού, τον Πολυφωνικό Όμιλο Κοσσιοβίτσας, το Χορευτικό Σύλλογο Γυναικών Κεφαλοβρύσου και τον Χορευτικό Όμιλο και Πολιτιστικό Σύλλογο «Δρόπολη» να κερδίζουν τις εντυπώσεις ενώ η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με ελεύθερο χορό.

Το Ολοκαύτωμα του Κερασόβου

Τιμήθηκε η μνήμη των θυμάτων

Με κάθε σεβασμό τιμήθηκε τη Δευτέρα 14 Αυγούστου η μνήμη των κατοίκων του Κερασόβου που στις 15 Αυγούστου 1944 δολοφονήθηκαν από τα ναζιστικά στρατεύματα.

Η απάνθρωπη επίθεση κατέστρεψε ολοσχερώς το Κεράσοβο, αφού κήκκαν 99 σπίτια και οδηγήθηκαν στο θάνατο 28 συνάνθρωποί μας.

Οι εκδηλώσεις μνήμης διοργανώθηκαν από το Δήμο Πωγωνίου, σε συνεργασία με την Ομοσπονδία Αδελφοτήτων και Ενώσεων Επαρχίας Πωγωνίου, την Τοπική Κοινότητα, το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Κερασόβου και την Ένωση Κερασσοβιτών Ηπείρου.

Τους παρευρισκόμενους καλωσόρισε ο Πρόεδρος της Κοινότητας **Τζαβέλλας Θεόδωρος**.

Χαιρετισμό απύθνυαν η Βουλευτίς Ιωαννίνων του ΣΥΡΙΖΑ **Μερόπη Τζούφη**, εκ μέρους του Βουλευτή Ιωαννίνων του Κ.Κ.Ε. **Νίκου Έξαρχου** ο **Δημήτρης Ροσιλόβαρης**, η Αντιπεριφερειάρχης **Γιούλα Μπρόκωστα**, η Α' Αντιπρόεδρος της Πανηπειρωτικής

Συνομοσπονδίας Ελλάδας **Μαρίκα Γκόνη** και ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων και Ενώσεων Επαρχίας Πωγωνίου **Γρηγόρης Άρμυρος** που σύσσωμοι καταδίκασαν την επίθεση και αναφέρθηκαν στο μεγάλο πλήγμα που δέχτηκε η περιοχή από το πέρασμα των ναζιστικών στρατευμάτων.

Ο Δήμαρχος Πωγωνίου **Κωνσταντίνος Καψάλης** σημείωσε μεταξύ άλλων: «Η σημερινή μέρα είναι μέρα μνήμης για τους 28 συνανθρώπους μας που βρήκαν τραγικό θάνατο από το άναδρο πέρασμα των ναζιστικών στρατευμάτων. Μια μέρα που τα 79 χρόνια που έχουν μεσολαβήσει δεν έχουν καταφέρει να απαλύνουν τον πόνο, ούτε στο ελάχιστο. Ανήμερα το 15 Αυγούστου του 1944, το Κεράσοβο γνώρισε τη μεγαλύτερη επίθεση στην ιστορία του και βίωσε την απόλυτη φρίκη. Είμαστε εδώ σήμερα για να αποτίσουμε φόρο τιμής στις 28 ψυχές που χάθηκαν εκείνη την μοιραία ημέρα. Είμαστε εδώ για να πούμε ότι δεν έχουμε ξεχάσει και δεν πρόκειται να ξεχάσουμε.

Ο **Δημήτρης Χατζαρόπουλος** «φόρος τιμής»

Είναι υποχρέωσή μας να συνεχίσουμε να ζητούμε απαντήσεις και το κάνουμε. Η ιστορία των ολοκαυτωμάτων δεν έχει τελειώσει. Θα παραμείνει ανοιχτή όσο θα υπάρχουμε και θα συνεχίσουμε να αποτίνομε φόρο τιμής στις ψυχές που χάθηκαν τόσο απάνθρωπα».

Ιστορικά στοιχεία για την επίθεση παρέθεσε στην ομιλία του ο **Δημήτρης Χατζαρόπουλος**, εκπρόσωπος του δικτύου μαρτυρικών πόλεων και χωριών Ελ-

λάδος ενώ συγκινητική ήταν η στιγμή κατά την οποία ο Αντιδήμαρχος Πωγωνίου **Αναστάσιος Γιούνης** απήγγειλε ποίημα που έχει γράψει για τα Μαρτυρικά χωριά.

Μετά το πέρας των ομιλιών ακολούθησε κατάθεση στεφάνων και γεύμα με νψοτίσιμα εδέσματα.